

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Diplomová práce

Venkovská rodina a domácnost

Simona Čapková

© 2023 ČZU v Praze

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Simona Čapková, DiS.

Veřejná správa a regionální rozvoj – c.v. Jičín

Název práce

Venkovská rodina a domácnost

Název anglicky

Rural family and household

Cíle práce

Diplomová práce se zabývá způsobem života rodin ve vybrané obci Pěňčín v severních Čechách. Zkoumá, zda tato obec vykazuje tradiční nebo spíše moderní způsob života na venkově.

Metodika

V teoretické části práce budou vymezeny základní pojmy, týkající se venkovské rodiny a domácnosti. K popsaní základních trendů způsobu života bude využito relevantní odborné literatury. Empirický výzkum práce bude proveden prostřednictvím dotazníkového šetření, které bude zaměřeno na analýzu způsobu života. Výsledky z dotazníkového šetření budou vyhodnoceny a závěry budou k dispozici zastupitelstvu k návrhům na zlepšení podmínek života v obci.

Harmonogram práce:

Červen 2022 – specifikace metodiky, stručný obsah teoretické části práce

Srpen 2022 – zpracování teoretické části DP (úvod, popis metodiky, literární rešerše),

Říjen 2022 – vlastní terénní šetření

Prosinec 2022– zpracování a odevzdání empirické části v první verzi

Březen 2023 – odevzdání kompletní DP se zpracovanými připomínkami

Doporučený rozsah práce

60 – 80 stran

Klíčová slova

Obec Pěnčín, venkov, rodina, domácnost, volný čas, rodinné vztahy

Doporučené zdroje informací

HAMPLOVÁ, Dana. Rodina a zdraví – jejich vzájemné souvislosti. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON) v koedici se Sociologickým ústavem AV ČR, 2014. Studie (Sociologické nakladatelství). ISBN 9788074191695.

KLUFOVÁ, R. *Demografický vývoj a typologie českého venkova v kontextu prostorových souvislostí*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-733-1.

MAJEROVÁ, V. – BLAŽEK, P. *Český venkov 2004 : život mladých a starých lidí*. Praha: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2005. ISBN 80-213-1281-5.

MAJEROVÁ, V. – ČMEJREK, J. – ČESKO. MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Český venkov 2005 : rozvoj venkovské společnosti*. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2005. ISBN 80-213-1274-2.

MAJEROVÁ, V. – HEROVÁ, I. *Český venkov 2006 : sociální mobilita a kvalita života venkovské populace*. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2007. ISBN 978-80-213-1631-7.

SCHAEFFER, Edith. Co je rodina?. Přeložil Eva HOZNAUEROVÁ. Praha: Návrat domů, 1995. ISBN 80-85495-41-4.

VIDOVIČOVÁ, L. – PETROVÁ KAFKOVÁ, M. – HUBATKOVÁ, B. – GALČANOVÁ BATISTA, L. *Stárnutí na venkově : podoby aktivního stárnutí a kvalita života v rurálních oblastech*. Praha: Masarykova univerzita, 2018. ISBN 978-80-7419-280-7.

1906

Předběžný termín obhajoby

2022/23 LS – PEF

Vedoucí práce

prof. PhDr. Ing. Věra Majerová, CSc.

Garantující pracoviště

Katedra humanitních věd

Elektronicky schváleno dne 21. 3. 2023

prof. PhDr. Michal Lošťák, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 28. 3. 2023

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 28. 03. 2023

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Venkovská rodina a domácnost" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucí diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 21.3.2023

Poděkování

Děkuji vedoucí své diplomové práce paní profesorce PhDr. Ing. Věře Majerové, CSc. za přístup, připomínky a odborné vedení práce.

Děkuji svému manželovi, synovi a rodičům za podporu a toleranci během zpracovávání práce.

Venkovská rodina a domácnost

Souhrn

Předkládaná práce se zabývá venkovskou rodinou a domácností. Venkovská rodina se řadí mezi aktuální téma naší společnosti.

První část práce teoreticky rozebírá venkov, rodinu, venkovskou rodinu a domácnost. V práci je definován venkov, rodina a domácnost. Práce popisuje historický vývoj venkova a rozdíly mezi městem a venkovem. Dále se práce zaměřuje na život a vývoj rodin na venkově a jejich společenské a kulturní zázemí a soužití na venkově.

Druhá část práce je zaměřena terénní výzkum v rodinách ve zvolené obci v Libereckém kraji. Poskytuje informace o rodinách, které se podíleli na dotazníkovém průzkumu. Jedná se o data o bydlení, domácnosti, kulturního využití a pohled na soužití na venkově. Získaná data od respondentů jsou zpracována do kontingenčních a frekvenčních tabulek, které jsou dále vyhodnoceny a porovnávány s informacemi, které jsou součástí teoretické práce. V závěrečné části práce jsou shromážděny stanovené hypotézy, které jsou interpretovány ve výsledcích.

Klíčová slova

Rodina, domácnost, volný čas, rodinné vztahy.

Rural family and household

Summary

The present work deals with the rural family and household. The rural family is one of the current topics in our society.

The first part of the thesis theoretically discusses rural family, rural family and household. The thesis defines rural, family and household. The thesis describes the historical development of rural areas and the differences between urban and rural areas. Furthermore, the thesis focuses on the life and development of rural families and their social and cultural background and coexistence in the countryside.

The second part of the thesis focuses on field research in families in a selected village in the Liberec region. It provides information about the families who participated in the questionnaire survey. This includes data on housing, household, cultural use and views on rural coexistence. The data obtained from the respondents are compiled into contingency and frequency tables, which are further evaluated and compared with the information included in the theoretical work. In the final part of the thesis, the stated hypotheses are collected and interpreted in the results.

Keywords

Family, household, leisure, family relationships.

OBSAH

1	ÚVOD.....	8
	TEORETICKÁ ČÁST.....	10
2	VENKOV.....	11
2.1	Základní terminologie.....	11
2.2	Vývoj venkova.....	14
2.3	Typologie venkova.....	16
2.4	Funkce venkova.....	17
2.4.1	Rezidenční.....	18
2.4.2	Produkční.....	19
2.4.3	Rekreační/spotřební.....	20
2.5	Rozdíl mezi městem a venkovem/vesnicí.....	21
2.6	Projekty k dotacím na podporu venkova.....	22
2.7	Současné problémy českého venkova.....	25
3	RODINA.....	26
3.1	Vývoj rodiny.....	27
3.2	Současná rodina.....	28
3.3	Typy rodiny.....	30
3.3.1	Podle úplnosti.....	30
3.3.2	Podle funkčnosti.....	30
3.3.3	Další členění.....	31
3.4	Funkce rodiny.....	31
3.4.1	Biologicko-reprodukční funkce.....	31
3.4.2	Ekonomicko-zabezpečovací funkce.....	31
3.4.3	Emocionální funkce.....	32
3.4.4	Socializačně-výchovná funkce.....	32
3.4.5	Ochranná funkce.....	33
3.4.6	Rekreační, relaxační a zábavná funkce.....	33
3.4.7	Poruchy funkcí rodiny.....	33
4	DOMÁCNOST.....	35
4.1	Definice domácnosti.....	35

4.1.1	Domácnost	35
4.1.2	Společná domácnost	36
4.1.3	Rodinná domácnost.....	36
4.2	Typy domácností	37
4.3	Chytrá domácnost.....	41
4.3.1	Definice chytré domácnosti	41
4.3.2	Počátky chytré domácnosti	41
4.3.3	Příklady technologií chytré domácnosti	42
4.3.4	Výhody a nevýhody chytré domácnosti.....	43
4.3.5	Jak fungují chytré domácnosti/implementace chytré domácnosti	44
4.4	Životní styl	45
4.4.1	Faktory životního stylu	46
4.4.2	Složky zdravého životního stylu.....	47
4.4.3	Rizikové faktory ovlivňující zdravý životní styl	48
4.4.4	Současný životní styl	48
EMPIRICKÁ ČÁST		50
5	OBEC PĚNČÍN U JABLONCE NAD NISOU.....	52
5.1	Vesnice spadající pod obec	52
5.2	Statistické údaje	54
6	DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ	56
7	ROZHOVOR.....	75
8	SHRNUTÍ A POROVNÁNÍ VÝSLEDKŮ	80
ZÁVĚR		83
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....		86
SEZNAM POUŽITÝCH OBJEKTŮ		92
SEZNAM PŘÍLOH.....		94
PŘÍLOHY		95

1 ÚVOD

Tématem předkládané práce je venkovská rodina a domácnost. Toto téma se stalo předmětem řady diskusí, odborných publikací a článků. Jedná se o stále aktuální téma v moderní společnosti. Řada rodin dává v poslední době přednost životu na venkově než ve městě. Zajímá nás, jaká je v dnešní době venkovská rodina a jaké má možnosti na venkově. Udržuje a uchovává si své tradice? Jaké jsou její společenské a sociální vazby? Zajímá nás také, zda rodina na venkově je stále tradiční, nebo se tradice v rodině vytrácejí a přebírají spíše moderní styl rodiny, který je ve městech. Jaký je život na venkově? Ptáme se jaká je rodina v dnešní době na venkově. Jak žije rodina na venkově? Jaké zájmy převažují v rodině a podílí se na společenském a kulturním dění? Na venkově jsou důležité pro rodiny osobní – rodinné vztahy a vztahy se sousedy. Venkov nabízí pro rodinu větší prostor než ve městě, přírodu, klid, ale také kulturu a společenské akce, které jsou osobnější. Dnešní doba, a hlavně společnost na nás čím dál více klade nároky, se kterými se musíme vypořádat. Musíme se přizpůsobit rychlému vývoji, množství změn, a hlavně se musíme přizpůsobit novým trendům. Tradiční model rodiny se neustále mění a venkov se pod tlakem neustálého vývoje musí novým trendům stále přibližovat. Rodina odpradáвна existuje proto, aby se lidé mohli starat a pečovat o své děti. Z toho plyne to, že rodina je biologicky podstatná pro zachování a udržení celé lidské společnosti. Ve středu rodinu je život dvou lidí a na ten se rozvíjí o další členy a děti. Rodiče mají právo, a hlavně povinnost děti vychovávat. Od útlého dětství se děti v rodině učí sociálním návykům a ve společnosti se dále učí navazovat a udržovat společenské vztahy. Rodina by neměla žít život jen v rodinném kruhu, měla by se otevírat i dalšímu společenskému rozvoji. V současné době, čím dál více odborníků, ale i laiků jsou skeptičtí ke schopnosti dalšího setrvání „tradiční“ rodiny. Zkušenosti však ukazují na to, že pakliže není hmotná stránka života vnímána jako nejdůležitější, stává se prioritně péče a výchova o děti v tradičním smyslu. Dále také v partnerském vztahu je velmi důležitá komunikace a schopnost odpuštění. V dnešní době má rodina na rozdíl od rodiny před 100 lety mnohem větší možnost docílit subjektivního prožitku do hloubky jejich vzájemného vztahu. To však souvisí s tím, že rodiny v dnešní době musejí více vědomého úsilí tomu, aby se jejich vťahy udržely. Rodina je ve společnosti tolik významná, že je velmi důležité, aby rostla na pevných základech. V diplomové práci jsou citována odborná díla autorů, která se zabývají venkovem, rodinou a rodinou na venkově. K těmto autorům patří

například Binek, Blažek, Čevela, Čmejrek, Hamplová, Hudečková a další. Součástí předkládané diplomové práce je průzkum situace v rodinách na venkově, který se uskutečnil prostřednictvím dotazníkového šetření. Cílovou skupinou šetření byly rodiny na venkově, u nichž byla zkoumána stejná proměnná. Předmětem zájmu byla hlavně domácnost obyvatelstva venkova, soužití se sousedy na venkově a jejich kulturní zázemí, které svým obyvatelům venkov přináší. Výsledkem je analýza, která směřuje k poznání, jak v dnešní době vypadá život na venkově.

TEORETICKÁ ČÁST

Teoretická část práce bude rozdělena do celkem 3 kapitol, které se budou zabývat venkovem, rodinou a domácností.

V rámci první kapitoly bude čerpáno z literatury o venkově a projektů k dotacím na podporu venkova. Pozornost bude zaměřena na výklad termínu venkov, uvedení historie a současnosti venkova včetně uvedení rozdílu mezi venkovem a městem.

Druhá kapitola bude věnována rodině. Nejprve se text bude věnovat vývoji rodiny a současné podobě rodiny. Následně budou uvedeny typy rodiny a funkce rodiny.

Ve třetí kapitole bude popsána domácnost. Kapitola začne definováním domácnosti, přejde k typům domácnosti a zakončena bude životním stylem domácností včetně zmínky o chytré domácnosti.

Na vypracování teoretické části práce bude vyhrazen měsíc červenec a srpen 2022.

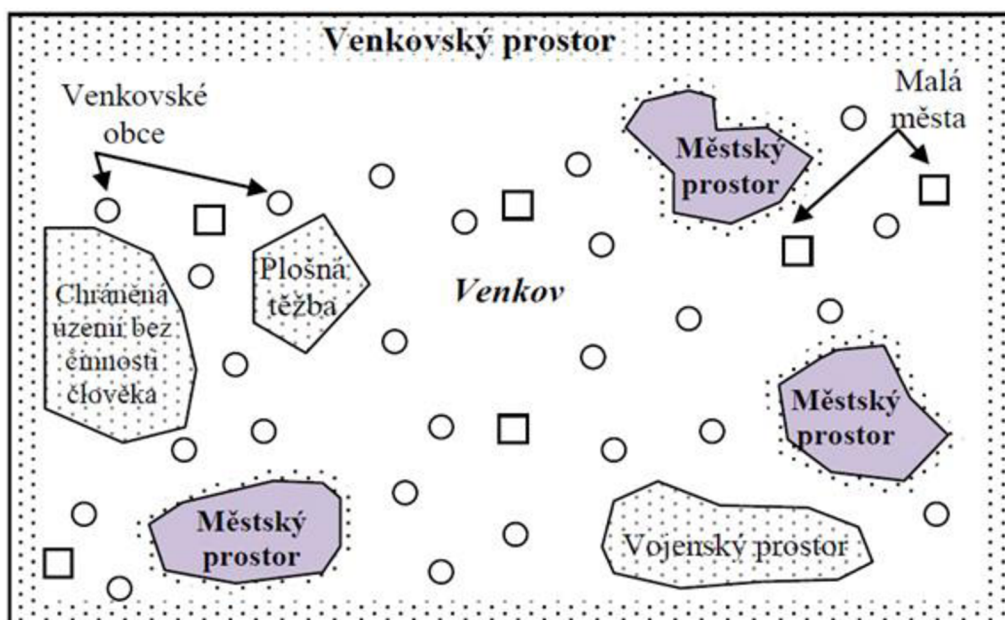
2 VENKOV

Nejprve bych ráda vymezila základní terminologii, se kterou budu v textu dále pracovat. Především bych chtěla rozlišit pojmy jako venkov, vesnice, obec a město.

2.1 Základní terminologie

Zatímco obec, městys, město a statutární město mají oporu v zákoně, venkov, venkovská obec a vesnice nikoliv.

Obrázek 1: Prostorová strukturace území z hlediska přístupů k vymezení venkova

Zdroj: Jan Binek – *Synergie ve venkovském prostoru*

Venkov

Venkovem se rozumí prostor zahrnující krajinu a venkovská sídla. Jedná se tedy o souhrn zastavěných a nezastavěných území. Na venkově nejsou tak intenzivní sociálně ekonomické kontakty, ne tak husté vazby napříč subjekty pohybující se ve venkovském prostoru. Klíčovým ukazatelem tradičního vymezení venkova bývá hustota zalidnění, tedy

počet obyvatel na určitou jednotku prostoru. Evropská unie označuje za venkov území s hustotou zalidnění maximálně 100 obyvatel na 1 km².¹

Venkovská obec

Venkovskou obec můžeme rozlišit dle kritéria počtu obyvatel, kdy v České republice byla dříve hranice 2.000 obyvatel, která se zvýšila s přijetím zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení) na 3.000 obyvatel. V praxi se však používají hodnoty od jednoho do tří tisíc obyvatel. Déle pak z formálního hlediska, kdy nám to říká, že venkovskou obcí je sídlo, které není městem a v neposlední řadě dle hustoty zalidnění, kdy metodika OECD využívaná také Eurostatem definuje venkovskou obec s hustotou zalidnění do 150 obyvatel na 1 km².²

Vesnice

Za vesnici se označuje základní sídlištní jednotka, která se nachází ve venkovském prostoru. Jako správní celek se nazývá venkovská obec, kterou vymezuje maximální počet obyvatel. Tato hranice obvykle čítá 2-5. tisíc obyvatel.³

Obec

Obec definuje zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení) v § 1 jako „*základní územní samosprávné společenství občanů; tvoří územní celek, který je vymezen hranicí území obce.*“⁴

¹ PERLÍN, Radim. *Venkov, typologie venkovského prostoru* [online]. Karlova univerzita v Praze, 2014 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/profile/Radim-perlin/publication/228386326_Venkov_typologie_venkovskeho_prostoru/links/0c96052a5889498e30000000/Venkov-typologie-venkovskeho-prostoru.pdf, s. 2.

² ČMEJREK, Jaroslav, Václav BUBENÍČEK a Jan ČOPIK. *Demokracie v lokálním politickém prostoru: [specifika politického života v obcích ČR]*. Praha: Grada, 2010. Politologie (Grada). ISBN 978-80-247-3061-5, s. 89-92.

³ HUDEČKOVÁ, Helena. Sociologická encyklopedie. *Vesnice* [online]. 2017 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Vesnice>

⁴ §1 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení).

Město

Město je obec s více než 3.000 obyvateli, „pokud tak na návrh obce stanoví předseda Poslanecké sněmovny po vyjádření vlády.“⁵ Město samostatně spravuje zastupitelstvo města, mezi jeho další orgány patří rada města, starosta, městský úřad a zvláštní orgány města.⁶

Městys

Městys definuje zákon č. 128/2000 Sb., o obcích takto: „Obec je městysem, pokud tak na návrh obce stanoví předseda Poslanecké sněmovny po vyjádření vlády.“⁷ Městys samostatně spravuje zastupitelství městyse, mezi jeho další orgány patří rada městyse, starosta, úřad městyse a zvláštní orgány městyse.⁸

Statutární město

Statutární města samostatně spravují zastupitelstva měst. Mezi další orgány patří rada města, primátor, magistrát a zvláštní orgány města.⁹ Mezi statutární města České republiky patří Kladno, České Budějovice, Plzeň, Karlovy Vary, Ústí nad Labem, Liberec, Jablonec nad Nisou, Hradec Králové, Pardubice, Jihlava, Brno, Zlín, Olomouc, Přerov, Chomutov, Děčín, Frýdek-Místek, Ostrava, Opava, Havířov, Most, Teplice, Karviná, Mladá Boleslav, Prostějov a Třinec.¹⁰

⁵ § 3 odst. 1 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení).

⁶ § 5 odst. 1 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení).

⁷ § 3 odst. 2 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení).

⁸ § 5 odst. 1 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení).

⁹ § 5 odst. 1 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení).

¹⁰ § 4 odst. 1 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení).

Rurální x urbánní x suburbánní

Slovníky cizích slov uvádějí význam slova rurální poněkud stroze, a to pouze jako venkovský.^{11,12} Antonymem k rurálnímu je urbánní neboli městský. Tak nějak na pomezí mezi rurálním a urbánním se nachází suburbánní neboli blízkost velkých měst.¹³

2.2 Vývoj venkova

Perlín popisuje vývoj českého venkova od druhé světové války v rámci těchto fází:

1. První fáze byl vývoj českého venkova do roku 1938, kdy se český venkov vyznačoval stabilní zemědělskou produkcí, kterou doplňovaly další ekonomické aktivity, bohatý spolkový život, silná role místních autorit a velice intenzivní účast veřejnosti. Typický byl silný vztah k půdě, která představovala základ bohatství, respektive majetku. Společnost byla v tu dobu jednoznačně sociálně rozvrstvená a všechny vesničany pojila silná sociální sounáležitost.¹⁴
2. Druhá fáze představovala odsun Čechů ze Sudet v roce 1938. Tato fáze znamenala historicky první zabavení majetku, a hlavně zemědělské půdy venkovskému obyvatelstvu v důsledku politického rozhodnutí. Přestože obyvatelé si mohli odnést movitý majetek, skutečnou hodnotu pro ně představoval tradiční majetek – zemědělská půda a dům.¹⁵

¹¹ Infoz.cz: Slovník cizích slov. *Rurální* [online]. 2023 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z:

<https://www.infoz.cz/ruralni/>

¹² <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/ruralni>

¹³ PERLÍN, Radim. *Venkov, typologie venkovského prostoru* [online]. Karlova univerzita v Praze, 2014 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/profile/Radim-Perlín/publication/228386326_Venkov_typologie_venkovskeho_prostoru/links/0c96052a5889498e30000000/Venkov-typologie-venkovskeho-prostoru.pdf, s. 2.

¹⁴ PERLÍN, Radim. *Venkov, typologie venkovského prostoru* [online]. Karlova univerzita v Praze, 2014 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/profile/Radim-Perlín/publication/228386326_Venkov_typologie_venkovskeho_prostoru/links/0c96052a5889498e30000000/Venkov-typologie-venkovskeho-prostoru.pdf, s. 6-11.

¹⁵ PERLÍN, Radim. *Venkov, typologie venkovského prostoru* [online]. Karlova univerzita v Praze, 2014 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/profile/Radim-Perlín/publication/228386326_Venkov_typologie_venkovskeho_prostoru/links/0c96052a5889498e30000000/Venkov-typologie-venkovskeho-prostoru.pdf, s. 6-11.

3. Třetí fáze představovala odsun Němců z pohraničí v letech 1946-1947, kdy tato fáze představovala ještě výraznější zásah do kontinuity a stability venkova. Odsun postihl přibližně 1/3 českého území a ovlivnil 2,5-2,5 mil. obyvatel s německou národností. To sebou neslo změnu ve vlastnických vztazích, propad zemědělství a průmyslové produkce a snížení počtu obyvatel. Nové obyvatele lákala především možnost, legálně/pololegálně/nelegálně zužítkovat dostupný majetek po Němcích. To dále vedlo ke ztrátě přirozené demografické základny, vysoké migraci a výměně obyvatel.¹⁶
4. Čtvrtá fáze představovala kolektivizaci, která začala v letech 1948-1953. V tu dobu byla kolektivizace prosazována v souvislosti s předpokladem, že s většími zemědělskými pozemky se dosáhne vyšší pracovní produktivity. Implementace ovšem způsobila enormní, nevratné ekonomické a společenské zásahy do jinak velice stabilního a konzervativního života venkovanů, kdy jeho průběh byl rychlý a skoro bezzbytkový. Navýšily se rozlohy obdělávaných honů a zvýšila se produktivita práce.¹⁷
5. Pátá fáze nastala v letech 1952-1970, kdy byla socializace venkova obdobím stabilizace sociálních a ekonomických vztahů. Zemědělství se věnovali starší ročníky a mladší ročníky odcházeli za prací (odvětví těžkého průmyslu, těžby a strojírenství) do měst. Industrializace venkova sebou nesla mylné představy, které chtěly unifikovat životní styl ve městě a na venkově. To způsobilo nevhodné vzory a postupy, a to jak stavební, tak i architektonické a urbanistické. Heslo v duchu Přiblížení venkova městu se v různých modifikacích uplatňuje až do 90 let.¹⁸

¹⁶ PERLÍN, Radim. *Venkov, typologie venkovského prostoru* [online]. Karlova univerzita v Praze, 2014 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/profile/Radim-Perlin/publication/228386326_Venkov_typologie_venkovskeho_prostoru/links/0c96052a5889498e30000000/Venkov-typologie-venkovskeho-prostoru.pdf, s. 6-11.

¹⁷ PERLÍN, Radim. *Venkov, typologie venkovského prostoru* [online]. Karlova univerzita v Praze, 2014 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/profile/Radim-Perlin/publication/228386326_Venkov_typologie_venkovskeho_prostoru/links/0c96052a5889498e30000000/Venkov-typologie-venkovskeho-prostoru.pdf, s. 6-11.

¹⁸ PERLÍN, Radim. *Venkov, typologie venkovského prostoru* [online]. Karlova univerzita v Praze, 2014 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/profile/Radim-Perlin/publication/228386326_Venkov_typologie_venkovskeho_prostoru/links/0c96052a5889498e30000000/Venkov-typologie-venkovskeho-prostoru.pdf

6. Šestá fáze představovala kolektivizaci a rekreaci v letech 1970-1990. Toto bylo období, kdy se prosazovaly protichůdné působící trendy – koncentrace činností do limitované skupiny sídel vs. prosazování většího využívání rekreačních objektů v nejmenších i nových sídlech (rekreace formou chalupaření/chataření).¹⁹
7. Sedmá fáze představovala vývoj po roce 1990, který přinesl období spojené s řadou převratných změn. Jako hlavní změnu můžeme uvést návrat k tradičnímu vlastnickému vztahu, dále pak obnovení demokracie, liberalizace ekonomického a společenského života a obnovení právního řádu.²⁰

„Současný venkov je komplexní prostor, vytvářený odlišnými a dynamickými procesy imaginace, reprezentace, materializace a kontroverze.“²¹

2.3 Typologie venkova

Vidovičová za nejznámější a nejpoužívanější typologii považuje tu od OECD, která prostřednictvím hustoty zalidnění a vzdálenosti dojezdu do města s 50 tisíci a více obyvateli rozlišuje 5 kategorií oblastí, a to převážně urbánní, přechodné a v blízkosti města, přechodné a odlehlé, převážně rurální a v blízkosti města a převážně rurální a odlehlé.²²

Perlin/publication/228386326_Venkov_typologie_venkovskeho_prostoru/links/0c96052a5889498e30000000/Venkov-typologie-venkovskeho-prostoru.pdf, s. 6-11.

¹⁹ PERLÍN, Radim. *Venkov, typologie venkovského prostoru* [online]. Karlova univerzita v Praze, 2014 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: [https://www.researchgate.net/profile/Radim-](https://www.researchgate.net/profile/Radim-Perlin/publication/228386326_Venkov_typologie_venkovskeho_prostoru/links/0c96052a5889498e30000000/Venkov-typologie-venkovskeho-prostoru.pdf)

Perlin/publication/228386326_Venkov_typologie_venkovskeho_prostoru/links/0c96052a5889498e30000000/Venkov-typologie-venkovskeho-prostoru.pdf, s. 6-11.

²⁰ PERLÍN, Radim. *Venkov, typologie venkovského prostoru* [online]. Karlova univerzita v Praze, 2014 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: [https://www.researchgate.net/profile/Radim-](https://www.researchgate.net/profile/Radim-Perlin/publication/228386326_Venkov_typologie_venkovskeho_prostoru/links/0c96052a5889498e30000000/Venkov-typologie-venkovskeho-prostoru.pdf)

Perlin/publication/228386326_Venkov_typologie_venkovskeho_prostoru/links/0c96052a5889498e30000000/Venkov-typologie-venkovskeho-prostoru.pdf, s. 6-11.

²¹ KLUFOVÁ, Renata. *Demografický vývoj a typologie českého venkova v kontextu prostorových souvislostí*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-733-1, s. 13.

²² VIDOVIČOVÁ, L. -- PETROVÁ KAFKOVÁ, M. -- HUBATKOVÁ, B. -- GALČANOVÁ BATISTA, L. *Stárnutí na venkově : podoby aktivního stárnutí a kvalita života v rurálních oblastech*. Praha: Masarykova univerzita, 2018. ISBN 978-80-7419-280-7, s. 29.

Česká praxe operuje s již zmiňovaným rozlišením venkovských obcí podle hustoty zalidnění, kdy Perlin definoval 6 typů venkova, a to na suburbánní zónu, na venkov v bohatých zemědělských oblastech, na bohaté Sudety, na chudé Sudety, na vnitřní periferie a na moravsko-slovenské pomezí.²³

2.4 Funkce venkova

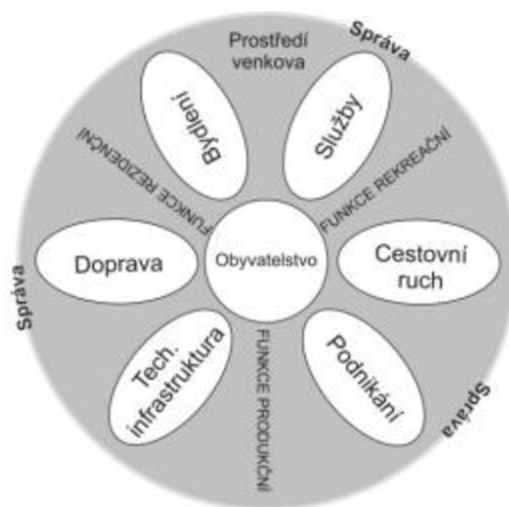
Venkov jakožto značně diferencovaný prostor zastává mnoho funkcí, které se mohou lišit v závislosti na geografickém umístění obce (poloze), tradicích či cestovním ruchem. Aby život na venkově byl kvalitní, je potřeba rovnoměrného rozvoje všech jeho funkcí. V současnosti lze venkov vnímat jako neměstský prostor, krajinu, prostor pro zemědělskou výrobu, životní styl či prostor pro rekreaci a odpočinek.²⁴ Svobodová a kolektiv přiřazuje venkovu tři funkce, a to rezidenční, produkční a rekreační.²⁵ Funkce venkova v jejich kontextu znázorňuje obrázek č. 2.

²³ PERLÍN, Radim. *Venkov, typologie venkovského prostoru* [online]. Karlova univerzita v Praze, 2014 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/profile/Radim-Perlin/publication/228386326_Venkov_typologie_venkovskeho_prostoru/links/0c96052a5889498e30000000/Venkov-typologie-venkovskeho-prostoru.pdf, s. 16.

²⁴ KUČERA, Zdeněk. *Akademia. Funkce venkova: obec, rekreatanti, podnikatelé* [online]. 2009 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: https://www.academia.edu/6991198/Funkce_venkova_obec_rekreatanti_podnikatel%C3%A9

²⁵ SVOBODOVÁ, Hana. *Synergie ve venkovském prostoru*. Brno: GaREP, 2011. ISBN 978-80-904308-8-4, s. 35.

Obrázek 2: Funkce venkova a jejich kontext

Zdroj: Hana Svobodová: *Synergie ve venkovském prostoru*.²⁶

Význam funkcí venkova se s postupem času proměňuje včetně vnitřních proměn jednotlivých funkcí. Jak uvádí Svobodová a kol. „*produkční funkce venkova ustupuje funkci rezidenční a rekreační a proměňuje se i vnitřně, když dříve zcela dominantní zemědělskou činnosti stále více nahrazuje průmysl a služby.*“²⁷

2.4.1 Rezidenční

Rezidenční funkce venkova představuje v dnešní době jeho nejvýznamnější funkci. Tu významným způsobem posilují změny sídelního systému, především proces suburbanizace a kontraurbanizace. K těmto procesům spojeným se změnami, ke kterým došlo v České republice po roce 1989, dochází i přesto, že „*venkovské obce ztrácí pracovní příležitosti a úroveň služeb neodpovídá dynamice a široké nabídce měst v oblasti veřejných*

²⁶ SVOBODOVÁ, Hana. *Synergie ve venkovském prostoru*. Brno: GaREP, 2011. ISBN 978-80-904308-8-4, s. 35.

²⁷ SVOBODOVÁ, Hana. *Synergie ve venkovském prostoru*. Brno: GaREP, 2011. ISBN 978-80-904308-8-4, s. 35.s. 35

*i komerčních služeb (vzdělání, zdravotní péče, obchod, kultura...).*²⁸ Tyto „venkovské nevýhody“ jsou kompenzovány rozvojem automobilismu zvyšujícím dostupnost center, která poskytují pracovní příležitosti. Důležité faktory, které ovlivňují jakost residenční funkce venkova, jsou podmínky pro rozvoj bydlení (dostatečná technická infrastruktura), bydlení/kvalita bytového fondu, dopravní dostupnost a dopravní obslužnost, vybavenost a rozvoj služeb.²⁹

2.4.2 Produkční

Produkční funkce venkova je spojena s tradičními funkcemi, a to zemědělsko-výrobní funkce, samozásobitelství, konzervatismus a další ekonomické, sociální, urbanistické nebo architektonické prvky. Taková podoba tradičního venkova v českém prostředí už téměř neexistuje, a to z důvodu stále většího prosazování vlivů městského prostředí, kdy dochází k modifikaci tradičních funkcí venkova. Zemědělství na venkově přetrvává, ale oslabuje. Důvodem je ekonomická závislost většiny venkovské na dalších (nezemědělských) činnostech, které se vykonávají jak v oblastech měst, tak i venkova. V souvislosti s produkční funkcí venkova se pojí diverzifikace ekonomických činností. To, jak se proměnil venkov z pohledu zemědělství ekonomických vztahů znázorňuje následující tabulka č. 1.³⁰

²⁸ SVOBODOVÁ, Hana a Antonín VĚŽNÍK. Masarykova Univerzita. *Úvod do geografie venkova* [online]. 2014 [cit. 2022-08-28]. Dostupné z:

https://is.muni.cz/do/rect/el/estud/pedf/js14/g_venkov/web/skripta/geografie-venkova-skripta.pdf, s. 26.

²⁹ SVOBODOVÁ, Hana. *Synergie ve venkovském prostoru*. Brno: GaREP, 2011. ISBN 978-80-904308-8-4, s. 36-49.

³⁰ SVOBODOVÁ, Hana. *Synergie ve venkovském prostoru*. Brno: GaREP, 2011. ISBN 978-80-904308-8-4, s. 50-69.

Tabulka 1: Proměny venkova v oblasti zemědělství a ekonomických vztahů

Oblast	Tradiční	Současný
Zemědělství	Většina obyvatel pracuje v zemědělství, existují rodinná hospodářství	Menšina obyvatel pracuje v zemědělství a lesnictví, možnost ekozemědělství, venkovského a agroturismu
	Obyvatelé mají vztah k půdě/krajině	Krajina se využívá k rekreaci
	Vypěstované zemědělské produkty zejména pro vlastní s/potřebu, domácí zvířata se chovají na dvoře	Zahrady se využívají k rekreaci
Ekonomické vztahy	Tradiční řemesla	Drobní živnostníci/podnikatelé
	Zaměstnanost v zemědělství	Nedostatečné množství pracovních míst

Zdroj: vlastní zpracování dle Hany Svobodové a Antonína Věžníka – *Úvod do geografie venkova*

2.4.3 Rekreační/spotřební

Jak vyplývá z tabulky č. 1 v současném venkově převažuje rekreační (spotřební, konzumní) funkce nad tradiční v důsledku přechodu z centrálně plánované ekonomiky na tržní. Venkov se v posledních letech rozvíjí díky venkovskému cestovnímu ruchu, který by měl disponovat primárním (přírodní/kulturní atraktivita), sekundárním (rozvinutá infrastruktura) a terciárním (destinační management a veřejný sektor) potenciálem. Mezi specifické typy venkovského turistického ruchu se řadí agroturistika, ekoturistika, vinařská turistika, hipoturistika, gastroturistika se zaměřením na místní/regionální speciality, lovecká turistika a tradice či slavnosti. Ve venkovských oblastech bývají také golfové resorty, bikeparks, byty nebo celé areály určené k rekreaci.³¹

³¹ SVOBODOVÁ, Hana. *Synergie ve venkovském prostoru*. Brno: GaREP, 2011. ISBN 978-80-904308-8-4, s. 69-80.

2.5 Rozdíl mezi městem a venkovem/vesnicí

Vesnice se od města odlišuje především urbanisticky, kdy je vyšší počet rodinných domů, návěs sloužící jako společenské a kulturní centrum, rozvolněná zástavba s vyšším podílem zeleně. Nacházejí se na venkově větší sociální vazby, z ekonomického hlediska zde převažuje zemědělství, velikost je podle počtu obyvatel, a to do 2-3.000 obyvatel a hustoty osídlení do 100 obyvatel/km².³²

Pro venkov je typické tradiční předmoderní společnost, cyklické vnímání času (podle koloběhu přírody), náboženské prvky, zemědělská výroba. Venkovský styl života lze charakterizovat do 4 životních stylů, a to tradiční venkovský styl s převažujícím domácím hospodářstvím, obděláváním polí/zahrad, styl obyvatel v rodinném domu s pozemkem pro pěstování zeleniny pro vlastní potřebu a chováním malých hospodářských zvířat, styl obyvatel venkova bez domácího hospodaření a převažujícím trávením času ve městě a styl lidí, kteří chtějí žít v souladu s přírodou, zdravě a v klidu.³³

Město oproti vesnici je relativně větší, hustěji osídlené, zástavba je kompaktní a koncentrovaná, objevuje se zde typická demografická, sociální a profesní struktura obyvatel. Městský styl života je v porovnání s venkovským více neosobní, anonymní a účelový. Pro obyvatele měst je typický klesající počet osobních vztahů a sociálních kontaktů a narůstající počet profesionálních vztahů a fyzických kontaktů.³⁴ Dále se městský styl života vyznačuje moderní společností, rychlostí, spěchem, přesným lineárním časem měřeným hodinami, racionalitou, ulicemi plných lidí a dopravních prostředků, technickou civilizací, kavárnami, restauracemi, hospodami, kiny, hypermarkety, obchodními centry, průmyslem, službami atd.³⁵ K rozdílu mezi venkovem a městem má svérázný názor také např. Blažek. Ten uvádí, že venkov je typický zřetelným předělem mezi exteriérem

³² NOVOTNÝ, Michal. Doma na venkově. *Vesnice a občané* [online]. 2013 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: http://www.na-venkove.cz/upload/tiny/files/m1_vesnice-a-obcane.pdf

³³ KUBÁTOVÁ, Helena. *Sociologie životního způsobu*. Praha: Grada, 2010. Sociologie (Grada). ISBN 978-80-247-2456-0, s. 160-162.

³⁴ NOVOTNÝ, Michal. Doma na venkově. *Vesnice a občané* [online]. 2013 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: http://www.na-venkove.cz/upload/tiny/files/m1_vesnice-a-obcane.pdf

³⁵ KUBÁTOVÁ, Helena. *Sociologie životního způsobu*. Praha: Grada, 2010. Sociologie (Grada). ISBN 978-80-247-2456-0, s. 160.

a interiérem, přičemž přechodovým prvek tvoří závětrí. Oproti tomu město vzhledem ke svým lidským výtvorům tyto rozdíly rozmývá.³⁶

Do venkovského způsobu života pronikají prvky toho městského. To společně s klesajícím významem zemědělství pro venkovský styl života způsobuje, že tradiční venkovský způsob života postupně mizí.³⁷

2.6 Projekty k dotacím na podporu venkova

Na úrovni Evropské unie probíhal Program rozvoje venkova ČR na období 2014-2020. Program si dával za cíl obnovit, zachovat a zlepšit ekosystémy závislé na zemědělství díky agroenvironmentálním opatřením. Součástí programu byly investice pro konkurenceschopnost, inovace zemědělských produktů, podpora vstupu mladých lidí do zemědělství a krajinná infrastruktura. Cílem programu byla také podpora diverzifikace ekonomických činností na venkově a tím vytvoření nových pracovních míst a zvýšení hospodářského rozvoje. „*Podporován bude komunitně vedený místní rozvoj, resp. metoda LEADER, která přispívá k lepšímu zacílení podpory na místní potřeby daného venkovského území a rozvoji spolupráce aktérů na místní úrovni.*“³⁸ Tyto obecné cíle podrobněji vyjadřuje šest priorit, které platí pro celou Evropskou unii. Mezi tyto priority patří podpora předávání znalostí a inovací v zemědělství, lesnictví a ve venkovských oblastech, zvýšení životaschopnosti zemědělských podniků a konkurenceschopnosti všech druhů zemědělské činnosti ve všech regionech a podpora inovativních zemědělských technologií a udržitelného obhospodařování lesů, podpora organizace potravinového řetězce, včetně zpracovávání zemědělských produktů a jejich uvádění na trh, dobrých životních podmínek zvířat a řízení rizik v zemědělství, obnova, zachování a zlepšení ekosystémů souvisejících se zemědělstvím a lesnictvím, podpora účinného využívání zdrojů a podpora přechodu na nízkouhlíkovou ekonomiku v odvětvích zemědělství, potravinářství a lesnictví, která je odolná vůči klimatu

³⁶ BLAŽEK, Bohuslav a Kryštof BLAŽEK. *Venkovy: [anamnéza, diagnóza, terapie]*. Šlapanice: ERA, c2004. ISBN 978-80-865-1790-2, s. 14.

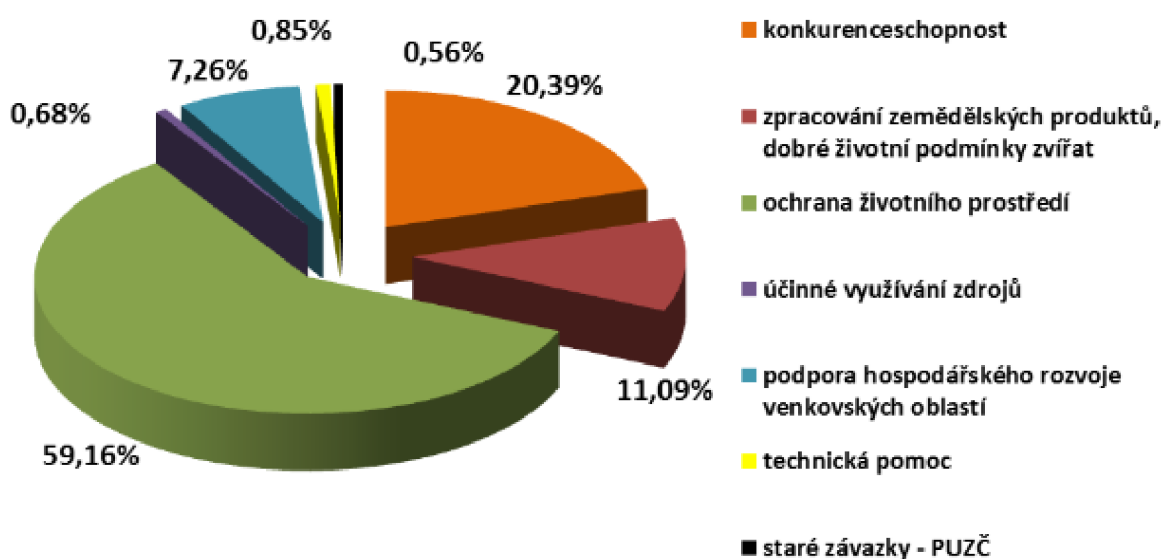
³⁷ BLAŽEK, Bohuslav a Kryštof BLAŽEK. *Venkovy: [anamnéza, diagnóza, terapie]*. Šlapanice: ERA, c2004. ISBN 978-80-865-1790-2, s. 14.

³⁸ Dotace EU. *Program rozvoje venkova* [online]. 2023 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: <https://www.dotaceeu.cz/cs/evropske-fondy-v-cr/2014-2020/operacni-programy/list/program-rozvoje-venkova>

a podpora sociálního začleňování, snižování chudoby a hospodářského rozvoje ve venkovských oblastech.³⁹

Na program bylo vyčleněno téměř 3,5 mld. EUR (což odpovídalo více než 96 mld. Kč), z toho 2,3 mld. EUR pocházelo z unijních zdrojů a 1,2 mld. EUR z českého rozpočtu.⁴⁰ Předpokládané rozdělení této částky do jednotlivých oblastí je znázorněno na obrázku č. 3.

Obrázek 3: Předpokládané alokace finanční prostředků v %

Zdroj: Státní zemědělský intervenční fond⁴¹

V novém programovém období 2021-2027 již není program vyloženě zaměřený na rozvoj venkova, nicméně nové programy podporují venkov nepřímo – z těch lze uvést program Doprava (4,9 mld EUR), Integrovaný regionální operační program (4,8 mld. EUR) či Rybářství (0,03 mld. EUR).⁴²

³⁹ EAgr: Dotace. *Základní informace* [online]. 2023 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z:

<https://eagri.cz/public/web/mze/dotace/program-rozvoje-venkova-na-obdobi-2014/zakladni-informace/>

⁴⁰ EAgr: Venkov. *Program rozvoje venkova 2014–2020* [online]. 2023 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z:

<https://eagri.cz/public/web/mze/venkov/program-rozvoje-venkova/prv-2014-2020/>

⁴¹ SZIF: Státní zemědělský intervenční fond. *PROGRAM ROZVOJE VENKOVA 2014-2020* [online]. 2023 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: <https://www.szif.cz/cs/prv2014>

⁴² DotaceEU.cz. *Programové období 2021-2027* [online]. 2023 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z:

<https://www.dotaceeu.cz/cs/evropske-fondy-v-cr/kohezni-politika-po-roce-2020>

Z regionálních dotačních programů lze zmínit např. Program 2021-2024 pro poskytování dotací na rozvoj obcí do 2000 obyvatel ze Středočeského Fondu obnovy venkova schválený zastupitelstvem Středočeského kraje v Usnesení č. 008-03/2021/ZK z 25. 1. 2021.⁴³

Také Zlínský kraj podporuje rozvoj venkova schválením aktualizace Strategie rozvoje venkova do roku 2030 s Programem na podporu obnovy venkova. Pro rok 2022 je uvolněna částka ve výši 50.881.000 Kč, která je rozdělena do dotačních titulů, kterými jsou projekty na obnovu obecního majetku, projekty na zpracování územních plánů, projekty na ochranu životního prostředí, projekty na obnovu a rozvoj ohrožených území a projekty na podporu cyklistiky.⁴⁴

Jako poslední příklad regionálních dotací na podporu venkova je uveden Program obnovy venkova 2022-2024 Karlovarského kraje. Účelem programu je podpora v oblasti výstavby, rekonstrukce a oprav infrastruktury a podpora možností zlepšování života na venkově. Předpokládaný celkový objem peněžních prostředků na program je 105.000.000 Kč.⁴⁵

Na národní úrovni probíhají národní dotace – programy a dotační tituly poskytované prostřednictvím ministerstva pro místní rozvoj. Jedná se především o podporu a rozvoj regionů, podporu bydlení, cestovní ruch, podporu územního plánování a architektonických/urbanistických soutěží a dotace pro nestátní neziskové organizace.⁴⁶

⁴³ Středočeský kraj. *Středočeský Fond obnovy venkova 2021-2024* [online]. 2023 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: https://www.kr-stredocesky.cz/web/odbor-rizeni-dotacnich-projektu/stredocesky-fond-obnovy-venkova/-/asset_publisher/Le9IJDmhQX7L/content/stredocesky-fond-obnovy-venkova-2021-2024;jsessionid=6B8CF0B34F567E1575609230BFB43EF6.liferay_s1

⁴⁴ MRÁČKOVÁ, Helena. Zlínský kraj. *KRAJ SCHVÁLIL STRATEGII ROZVOJE VENKOVA A UVOLNÍ DO TĚTO OBLASTI VÝZNAMNÉ DOTACE* [online]. 2022 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: <https://www.kr-zlinsky.cz/kraj-schvalil-strategii-rozvoje-venkova-a-uvolni-do-teto-oblasti-vyznamne-dotace-aktuality-17506.html>

⁴⁵ Přehled dotací: Informační portál Karlovarského kraje. *PROGRAM OBNOVY VENKOVA* [online]. 2020 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: <https://www.kr-karlovarsky.cz/dotace/Stranky/dotaceKK/prispevky-region/pov.aspx>

⁴⁶ Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. *Národní dotace* [online]. 2023 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: <https://www.mmr.cz/cs/narodni-dotace>

2.7 Současné problémy českého venkova

Výše uvedené proměny venkova přináší českému venkovu celou řadu problémů. Podle celoevropského zpravodajského webu specializovaného na politiky Evropské unie Euractiv mezi současné problémy českého venkova uvedl nedostatek občanské vybavenosti, nedostatek infrastruktury a nedostatek ochotných lidí k práci na venkově. S tím, jak se velká města neustále rozrůstají o nové rodinné domy, se pojí vytrácení života z malých vesnic, kde dochází k chátrání opuštěných budov a kde také převažují senioři. V této souvislosti se mluví o stárnutí a vyliďňování venkova, které se netýká jenom České republiky (především Středočeský, Jihočeský a Plzeňský kraj), ale celé Evropy. Ústav zemědělské ekonomiky uvádí pětiprocentní (z obyvatel venkova) zaměstnanost v agrárním sektoru, kdy je zaměstnáno přibližně 100.000 lidí (v roce 1990 byl tento počet téměř 5,5x vyšší). Důvodem je nedostatečná atraktivita v očích lidí z důvodu podprůměrného platu nebo fyzicky náročné práci. Na vesnicích chybí poptávka po pracovních místech. Často nebývají vybaveny obchody, poštou a další občanskou vybaveností, což místní obyvatele nutí dojíždět za prací, nákupy a volným časem do měst. To zase vede ke ztrátě finančního příjmu venkova, nemožnosti samostatného rozvoje. V této souvislosti je zmiňován především nedostatek chodníků a místních komunikací, chybějící připojení na veřejnou kanalizaci (jenom ¾ českých venkovských obcí) a chybějící školy a pošty. Venkov sužuje také přílišná byrokracie v podobě nových požadavků a kontrol. Úlevu od administrativní zátěže by mohla přinést digitalizace státní správy.⁴⁷

⁴⁷ ZACHOVÁ, Aneta a Pavla HOSNEDLOVÁ. Euractive. *Jak pomoci českému venkovu* [online]. 2019 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: <https://euractiv.cz/section/evropske-finance/news/jak-pomoci-ceskemu-venkovu/>

3 RODINA

V letech 1963 až 2014 platil zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, který byl zrušen k 1. lednu 2014 a byl nahrazen zákonem č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Zde je rodinnému právu věnována část druhá § 655-975, kde se věnuje manželství, příbuzenství a švagrovství a poručenství a jiným formám péče o dítě. Zajímavé je, že ani jeden předpis nedefinoval rodinu jako takovou. Z toho důvodu budou nyní uvedeny příklady definic tak, jak rodinu vnímají různí autoři.

Definice, která vystihuje rodinu je „*společenská skupina spojená manželstvím nebo pokrevními vztahy a odpovědností a vzájemnou pomocí.*“⁴⁸ Nebo rodina je „*biopsychosociální skupina, která vzniká ze dvou členů odlišného pohlaví, mezi kterými neexistují pokrevní pouta, a z jejich dětí.*“⁴⁹ Tento názor sdílí také jiný autor, který však upřednostňuje širší definici rodiny jako „*přirozená (primární) malá sociální skupina sui generis složená z jedinců různého pohlaví a věku, kteří žijí ve vztazích zaměřených na uspokojování základních biologických, psychologických, sociálních a duchovních potřeb a jsou v těchto ohledech na sobě navzájem závislí.*“⁵⁰ Poměrně jednoduchý pohled na rodinu přináší tvrzení, kdy se rodinou stává manželství, kde došlo k narození prvního dítěte.⁵¹ Další autorka nezapomíná ani na rozšíření této definice o menšinové formy rodiny – samostatný rodič s dětmi, rodiny rozšířené dalším sňatkem, třígenerační rodiny, nebiologické rodinné formy (adoptivní, nebiologické vzniklé díky moderní technologii).⁵²

⁴⁸ ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. *Dítě a rozvod rodičů*. Praha: Grada Publishing, 2010. ISBN 978-80-247-3181-0, s. 11.

⁴⁹ ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. *Dítě a rozvod rodičů*. Praha: Grada Publishing, 2010. ISBN 978-80-247-3181-0, s. 11.

⁵⁰ LANGMEIER, Josef, Karel BALCAR a Jan ŠPITZ. *Dětská psychoterapie*. 3. vyd. Praha: Portál, 2010. ISBN 9788073677107, s. 170.

⁵¹ LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2006. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-1284-0, s. 180.

⁵² GJURIČOVÁ, Šárka a Jiří KUBIČKA. *Rodinná terapie: systemické a narativní přístupy*. 2., dopl. a přeprac. vyd. Praha: Grada, 2009. Psyché (Grada). ISBN 9788024723907, s. 91.

3.1 Vývoj rodiny

„V průběhu historie prošla rodina složitým vývojem, v průběhu času se funkce rodiny proměňovaly, ale přesto stále zůstává základním pilířem společnosti a v průběhu socializace člověka je nositelkou kulturních hodnot a norem dané společnosti.“⁵³ Pravdou je, že neexistuje univerzální model rodiny, který by fungoval odnepaměti. Forma rodiny se neustále proměňuje. Středověká rodina se velice odlišovala od rodiny v období první průmyslové revoluce a ta od rodiny v pol. 20. století. Formy rodin se lišily také v rámci společenských tříd. Rodiny jsou známé odnepaměti. V antickém Římě rozvody nebyly ojedinělé a v té době se děti často adoptovaly. Širší rodina hrála důležitou roli, díky rozvodům a adopcím docházelo k posilování ekonomické pozice rodiny a jejího mocenského potenciálu. Zásadní změny v chápání rodinného ideálu přišlo s křesťanstvím.⁵⁴

Díky zásadě nerozlučitelnosti sňatků se posílila nukleární rodina na úkor širší rodiny. V církevním sňatku se předpokládala oboustranná dobrovolnost a umožňoval i sňatky z náklonnosti (bez souhlasu širší rodiny), které však byly méněcenné. Zásada nerozlučitelnosti byla podporována jak církví, tak i širší rodinou. Manželství se vyznačovalo monogamií, byť některé doby akceptovaly, když měl bohatý/mocný muž milenky či konkubíny. Nevěra z řad žen se netolerovala. Moc širších rodin byl omezen zákazem příbuzenských sňatků a kněžským celibátem. Další změny v proměně rodiny přinesla průmyslová revoluce.⁵⁵

Ještě na počátku průmyslové revoluce bylo běžné, že pracovaly celé rodiny, tedy i ženy a děti. Pokročilá fáze industrializace zvýšila mzdy tak, že muž byl schopný uživit rodinu sám a ženy zůstávaly s dětmi doma. Tato skutečnost byla vykoupená tím, že pracovní doba mužů byla i více než dvanáctihodinová a volný den připadal jenom na neděli. Tím

⁵³ ČEVELA, Rostislav. *Sociální a posudkové lékařství*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2015. ISBN 9788024629384, s. 38.

⁵⁴ GJURIČOVÁ, Šárka a Jiří KUBIČKA. *Rodinná terapie: systemické a narativní přístupy*. 2., dopl. a přeprac. vyd. Praha: Grada, 2009. Psyché (Grada). ISBN 9788024723907, s. 91.

⁵⁵ GJURIČOVÁ, Šárka a Jiří KUBIČKA. *Rodinná terapie: systemické a narativní přístupy*. 2., dopl. a přeprac. vyd. Praha: Grada, 2009. Psyché (Grada). ISBN 9788024723907, s. 91.

vznikla tzv. matrifokální rodina, tedy rodina, kde muž byl formální hlavou rodiny, ale denní chod zastávala žena. „*Role otce jako živitele rodiny je tedy poměrně pozdní vynález.*“⁵⁶

K dalším změnám došlo s příchodem 20. a 21. století. Rozvod přestával být složitou záležitostí, společnost jej méně odsuzovala, a především kvůli němu žena nepřišla nutně o děti. Po povolení rozvodů byly první žádosti podávány ze strany žen. Nepohrdá se dětmi narozenými mimo manželství ani ženami vychovávajícími děti bez jejich otce. Podstatně se snížila úmrtnost dětí a kojenců, antikoncepce je stále dostupnější, obvyklé jsou rodiny s jedním či dvěma dětmi. Manželé jsou rovnoprávními partnery, došlo k zániku institutu hlavy rodiny po právní stránce. Ženy opětovně v mnoha případech pracují. Mimo rodinný kruh se zúčastňují i jiných příležitostí/událostí. Došlo k vyrovnání vzdělanosti mezi ženami a muži, čímž ženy pronikly do náročnějších a prestižnějších profesí, které byly dříve vyhrazené pouze pro muže. Feminismus usiluje o skutečnou (ne jenom formální) rovnoprávnost žen a mužů jak v rodině, tak i na pracovním trhu. Narůstá počet rodin s rodiči žijícími dlouhodobě a společně vychovávajícími děti bez uzavření formálního sňatku.⁵⁷

3.2 Současná rodina

V současné době se rodí menší počet dětí, častokrát jenom jediné. Na něj rodiče upírají své snahy a mají vysoké nároky. Rodiče bývají starší. Tyto skutečnosti vedou k rozmazlování, nerespektování druhých, nepřípravenosti na samostatný život.⁵⁸

Trendy rodiny v postindustriální společnosti jsou takové, že se snižuje intenzita sňatečnosti, převažuje nesezdané soužití partnerů, narůstá rozvodovost a klesá porodnost a plodnost.⁵⁹

Tyto trendy ukazují na upřednostňování individuálních zájmů před těmi rodinnými. Dochází k proměně hodnotového obsahu mateřství a otcovství, mění se postavení žen

⁵⁶ GJURIČOVÁ, Šárka a Jiří KUBIČKA. *Rodinná terapie: systemické a narativní přístupy*. 2., dopl. a přeprac. vyd. Praha: Grada, 2009. Psyché (Grada). ISBN 9788024723907, s. 91.

⁵⁷ GJURIČOVÁ, Šárka a Jiří KUBIČKA. *Rodinná terapie: systemické a narativní přístupy*. 2., dopl. a přeprac. vyd. Praha: Grada, 2009. Psyché (Grada). ISBN 9788024723907, s. 93-94.

⁵⁸ KUKLA, Lubomír. *Sociální a preventivní pediatrie v současném pojetí*. Praha: Grada Publishing, 2016. ISBN 978-80-247-3874-1, s. 39.

⁵⁹ ČEVELA, Rostislav. *Sociální a posudkové lékařství*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2015. ISBN 9788024629384, s. 38.

a mužů ve společnosti. Rozvody zvyšují počty rodin bez otce. Rodina je významným faktorem především pro dítě, pro něž jsou rodiče vzorem, jistotou a bezpečím.⁶⁰

Z dalších trendů v současných rodinách lze uvést ubývání dětí, kdy na 1 ženu připadá průměrně 1,4 dítěte, což se označuje jako negativní populační bilance, narůstá počet mladých párů cíleně bezdětných, narůstá také počet bezdětných párů z důvodu neplodnosti jednoho či obou z párů, a to až 16 % z celkového počtu, oddalování mateřství, kvalitní antikoncepce, soužití mimo manželství a s tím související vyšší podíl dětí takto narozených a ubývá společně trávený čas rodičů s dětmi.⁶¹

Základ funkční rodiny spočívá ve spokojeném manželství vyznačující se vzájemnou láskou, důvěrou a úctou. V moderní době jsou mladí lidé neochotní uzavírat manželství. V současnosti se také zvyšuje rozvodovost. Rozvod neboli rozpad manželství doprovází negativní emoční prožitky. Výjimkou nebývá tzv. postrozvodové trauma, které způsobuje nedorozumění mezi partnery, spory o děti a vyrovnání majetku. Nejzávažněji se rozvod podepisuje na dětech, které nechápu příčiny změn, zažívají citové ztráty rodinných jistot a rituálů. Důležitá je dobrá komunikace rozvádějících se manželů a ochota převzít plnou zodpovědnost za další vývoj dítěte.⁶²

Poslání rodiny spočívá v její reprodukční a výchovné funkci, cíl je připravit děti na samostatný život. Současná západní společnost je spojena s nukleární rodinou vyznačující se monogamií. Ve značném množství průmyslových států se rozšířila kohabitanční neboli soužití v párů bez sňatku.⁶³ Přestože se rodina mění, vždy představuje stabilizující prvek společnosti.⁶⁴

⁶⁰ ČEVELA, Rostislav. *Sociální a posudkové lékařství*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2015. ISBN 9788024629384, s. 38.

⁶¹ KUKLA, Lubomír. *Sociální a preventivní pediatrie v současném pojetí*. Praha: Grada Publishing, 2016. ISBN 978-80-247-3874-1, s. 42-43.

⁶² KOPECKÁ, Ilona. *Psychologie: učebnice pro obor sociální činnost*. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-3877-2, s. 48.

⁶³ ČEVELA, Rostislav. *Sociální a posudkové lékařství*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2015. ISBN 9788024629384, s. 38.

⁶⁴ MOŽNÝ, Ivo. *Rodina a společnost*. 2., upr. vyd. Ilustroval Vladimír JIRÁNEK. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2008. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-86429-87-8, s. 14.

3.3 Typy rodiny

3.3.1 Podle úplnosti

Podle úplnosti rozlišujeme rodiny **vlastní formálně úplné rodiny**, kdy se jedná o rodinu, kde jsou oba vlastní rodiče a jejich děti. Dále pak **formálně úplné rodiny**, kdy se jedná o rodinu, ve které je jeden z rodičů dítěte nevlastním. Poté jsou **formálně neúplné rodiny**, kde došlo k narození dítěte svobodné matce či došlo k úmrtí jednoho z rodičů. Do této rodiny se řadí také rodiny, kde se rodiče rozvedli a dítě žije jenom s jedním. Dále jsou to **neformálně úplné rodiny**, v níž neproběhlo oddání rodičů, přesto naplňuje všechny rodinné funkce. Poslední jsou **neformálně neúplné rodiny**, kdy spolu rodiče nežijí, ale ani se nerozvedli.⁶⁵

3.3.2 Podle funkčnosti

Podle funkčnosti se rodina dělí na **funkční** (eufunkční, neklinická), kde jsou dobré mezilidské vztahy, dětem je zabezpečen dobrý vývoj a výchova. V této rodině se vhodně komunikuje, společně hovoří o budoucnosti a plánují se společné aktivity a rodiče se zajímají o dobré uplatnění dětí ve společnosti. Dále to jsou **problémové rodiny**, které mají určité potíže a které ještě nejsou zásadní hrozbou pro vývoj dítěte. S touto rodinou převážně souvisí přechodné narušení osobních vztahů či nepříznivé finanční situaci (matka s dětmi po rozvodu, dlouhodobé vážné onemocnění rodinného člena, nezaměstnanost). Tato rodina si zpravidla s takovou situací poradí zcela sama či za pomoci společnosti. Další rodiny jsou **dysfunkční**, kde v rodině nedochází k adekvátnímu plnění některé z funkcí. Může jít o rodiče, kteří ztrácejí schopnost zabezpečit potřeby svých dětí, což ohrožuje jejich vývoj. Jedná se převážně o rodiny, kde se narušily vztahy mezi rodiči, nebo mají problémy s alkoholem či drogami. Může se jednat i o rodiny, kde je špatná úroveň bydlení či nízký finanční příjem. V souvislosti s tímto pak rodiče nezvládají svoji zodpovědnost vůči své rodině, svépomocí ji nezajistí a jsou závislí na pomoci sociálních institucí. Dále jsou rodiny **afunkční**, kde v rodině nedochází k plnění ani k základním rodinným funkcím a úkolům.

⁶⁵ KOPECKÁ, Ilona. *Psychologie: učebnice pro obor sociální činnost*. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-3877-2, s. 47.

V této rodině je vývoj dětí ohrožen a péče se zajišťuje mimo prostředí rodiny. Přestože v naší společnosti neexistuje příliš afunkčních rodin, při takovémto rodinném selhání je potřeba rychlého zásahu.⁶⁶

3.3.3 Další členění

Další členění rozlišujeme rodiny **nukleární**, kde je společné žití rodičů s dětmi vlastními či adoptovanými. Rodiny **širší**, kde je společné žití rodičů, dětí, prarodičů či dalších příbuzných. Rodiny **orientační**, kde rodina, do které se člověk narodil, umožňuje základní orientaci ve světě a rodiny **reprodukční**, kdy se jedná o vlastní založenou rodinu, kde se projevuje vliv rodiny orientační.⁶⁷

Zajímavé členění rodin je, kdy se jedná o uzavřenou rodinu, koaliční rodinu, chaotickou rodinu nebo vyrovnanou a stabilní rodinu.⁶⁸

3.4 Funkce rodiny

3.4.1 Biologicko-reprodukční funkce

Předpokládá funkci rodičů na plození potomků⁶⁹ a uspokojování sexuálních potřeb.⁷⁰

3.4.2 Ekonomicko-zabezpečovací funkce

Jedná se především o rodičovskou funkci rodiny, kdy rodiče ekonomicky zabezpečují děti do únosné míry za současného nepřevyšování (nezastiňování) emocionální

⁶⁶ KOPECKÁ, Ilona. *Psychologie: učebnice pro obor sociální činnost*. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-3877-2, s. 47-48.

⁶⁷ ČEVELA, Rostislav. *Sociální a posudkové lékařství*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2015. ISBN 9788024629384, s. 38.

⁶⁸ VYMĚTAL, Jan. *Lékařská psychologie*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-740-x, s. 94-95.

⁶⁹ ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. *Dítě a rozvod rodičů*. Praha: Grada Publishing, 2010. ISBN 978-80-247-3181-0, s. 12.

⁷⁰ KOPECKÁ, Ilona. *Psychologie: učebnice pro obor sociální činnost*. Praha: Grada, 2011-. ISBN 978-80-247-3877-2, s. 46.

funkce, což je velice důležité z psychologického pohledu.⁷¹ Každý člen rodiny je zapojen do výrobního či nevýrobního procesu v rámci svého povolání. Rodina představuje významného spotřebitele, na kterém závisí trh. Rodinný systém činí řadu rozhodnutí typu, jakým způsobem budou využity materiální a finanční prostředky, investice a výdaje. Rodina učí děti hospodařit s financemi a ekonomicky zajistit svou budoucí rodinu. V případě, že dojde k porušení ekonomické funkce rodiny, dochází k hmotnému nedostatku rodiny, a to v současné době způsobuje nezaměstnanost.⁷²

3.4.3 Emocionální funkce

Emocionální funkce rodiny představuje emoční zabezpečení dětí. To spočívá ve sdílení, pomáhání ve vyjadřování, dávání najevo a mluvení o pocitech rovněž z rodičovské strany. Řadí se sem také láska, kterou má být dítě zahrnuto a která je pro dítě jistotou.⁷³ Slouží rovněž k uspokojování citových potřeb všech rodinných členů. Poskytuje pocity jistoty, lásky, uznání, bezpečí či podpory.⁷⁴

3.4.4 Socializačně-výchovná funkce

Socializačně výchovná funkce rodiny spočívá ve výchově dítěte tak, aby si bylo jisté v prostředí, ve kterém žije, umělo zdůvodnit různé životní jevy a umělo se připravit na existenci mezi vrstevníky či jinými dospělými.⁷⁵ Tato funkce je přínosná členům rodiny k zařazení se do společnosti. Díky rodičům dochází k předání rodinných zásad a hodnot

⁷¹ ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. *Dítě a rozvod rodičů*. Praha: Grada Publishing, 2010. ISBN 978-80-247-3181-0, s. 12.

⁷² KOPECKÁ, Ilona. *Psychologie: učebnice pro obor sociální činnost*. Praha: Grada, 2011-. ISBN 978-80-247-3877-2, s. 46.

⁷³ ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. *Dítě a rozvod rodičů*. Praha: Grada Publishing, 2010. ISBN 978-80-247-3181-0, s. 12.

⁷⁴ KOPECKÁ, Ilona. *Psychologie: učebnice pro obor sociální činnost*. Praha: Grada, 2011-. ISBN 978-80-247-3877-2, s. 46.

⁷⁵ ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. *Dítě a rozvod rodičů*. Praha: Grada Publishing, 2010. ISBN 978-80-247-3181-0, s. 12.

dětem, které se učí, jak regulovat své chování a emoční inteligenci neboli zvládnání svých emocí a empatie čili schopnost vcítit se do emocí jiných osob.⁷⁶

3.4.5 Ochranná funkce

Ochranná funkce rodiny spočívá v zajištění životních potřeb všech rodinných členů.⁷⁷

3.4.6 Rekreační, relaxační a zábavná funkce

Tato funkce rodiny spočívá v zajištění smysluplně tráveném volném času, odpočinku, relaxaci a pozitivních emočních zážitcích. Tyto činnosti jsou významné především pro děti. Současná doba, zejména v případě tzv. dvoukariérových manželství, tuto funkci deleguje na zájmové organizace. Přes velký přínos pobytu dítěte v kolektivu jiných dětí nikdy nemůže nahradit společné rodinné chvíle např. na výletě, dovolené, kulturním představení apod.⁷⁸

Rodina je důležitá také v případě, že onemocní některý z členů rodiny, kdy poskytuje příslušnou péči a psychickou podporu. Nemůže-li rodina poskytnout účinnou pomoc, existují další složky společnosti pomáhající rodinám.⁷⁹

3.4.7 Poruchy funkcí rodiny

Za poruchu rodiny se považuje situace, kdy selhává plnění jedné či více rodinných funkcí. V souvislosti se vztahem k dítěti představuje nejvýznamnější poruchu porucha socializačně-výchovné funkce rodiny. K diagnostice funkčnosti rodiny slouží dotazník funkčnosti rodiny od Dunovského. Podle toho, jak kvalitně jsou naplňovány výše uvedené

⁷⁶ KOPECKÁ, Ilona. *Psychologie: učebnice pro obor sociální činnost*. Praha: Grada, 2011-. ISBN 978-80-247-3877-2, s. 46.

⁷⁷ ČEVELA, Rostislav. *Sociální a posudkové lékařství*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2015. ISBN 9788024629384, s. 38.

⁷⁸ KOPECKÁ, Ilona. *Psychologie: učebnice pro obor sociální činnost*. Praha: Grada, 2011-. ISBN 978-80-247-3877-2, s. 46-47.

⁷⁹ ČEVELA, Rostislav. *Sociální a posudkové lékařství*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2015. ISBN 9788024629384, s. 38.

funkce rodiny (v oddíle č. 3.3.2), lze rozlišit rodiny na **funkční**, které tvoří přibližně 80 %, **problémové**, které tvoří okolo 15 %, **dysfunkční**, které tvoří přibližně 4 % a **afunkční**, které tvoří zbývající 1 %.⁸⁰

Příčiny poruch rodiny existují objektivní, které jsou nezávislé na vůli rodičů, subjektivní, které jsou závislé na vůli rodičů a smíšené. Poruchy spočívají v tom, že rodiče se o dítě nemohou postarat, rodiče se o dítě nechtějí nebo nedovedou postarat, rodiče se o dítě neumí postarat,⁸¹ rodiče dítě týrají a zneužívají, nebo se rodiče o dítě nadměrně starají.⁸²

⁸⁰ KUKLA, Lubomír. *Sociální a preventivní pediatrie v současném pojetí*. Praha: Grada Publishing, 2016. ISBN 978-80-247-3874-1, s. 38.

⁸¹ KUKLA, Lubomír. *Sociální a preventivní pediatrie v současném pojetí*. Praha: Grada Publishing, 2016. ISBN 978-80-247-3874-1, s. 38-39.

⁸² GILLERNOVÁ, Ilona, Vladimír KEBZA a Milan RYMEŠ. *Psychologické aspekty změn v české společnosti: člověk na přelomu tisíciletí*. Praha: Grada, 2011. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-2798-1, s. 118.

4 DOMÁCNOST

4.1 Definice domácnosti

Definovat termín domácnost není tak snadné a jednoznačné. Je potřeba rozlišovat mezi pojmy domácnost, společná domácnost a rodinná domácnost.

4.1.1 Domácnost

Starý občanský zákoník (zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník) vymezoval domácnost v § 115 takto: „*Domácnost tvoří fyzické osoby, které spolu trvale žijí a společně uhrazují náklady na své potřeby.*“⁸³ Dále právní předpis operoval se slovním spojením společná domácnost, který však již blíže nedefinoval. Se zrušením starého občanského zákoníku k 1.1.2014 a přijetím nového (zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník) zanikla rovněž definice domácnosti, byť se v právním předpise toto slovo vyskytuje celkem 103krát. Být ve stávajícím občanském zákoníku nedošlo k převzetí definice termínu domácnost, soudní praxí byl dovozen a ustálen obsah slovního spojení společná domácnost.⁸⁴

Eurostat definuje domácnost (household) v rámci sociální statistiky (v kontextu průzkumu o sociálních podmínkách či příjmech) jako hospodařící či domovní nebo sociální jednotku, která má společná ujednání, sdílí výdaje na domácnost nebo denní potřeby a je ve sdíleném společném obydlí. V domácnosti je zahrnuta buď jedna samostatně žijící osoba nebo skupina osob, které nemusí být nutně spřízněné, nicméně žijí na stejné adrese, společně hospodaří, sdílejí alespoň jedno jídlo denně nebo sdílí obývací pokoj. Dále pracuje s termíny jako kolektivní nebo institucionální domácnosti, což jsou např. nemocnice, domovy důchodců, obytné domy, věznice, vojenská kasárna, náboženské instituce, penziony apod.⁸⁵

⁸³ Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník.

⁸⁴ KOPEČKOVÁ, Andrea. Epravo.cz. *K pojmu společné domácnosti* [online]. 2016 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/k-pojmu-spolecne-domacnosti-100793.html>

⁸⁵ Eurostat: Statistics Explained. *Glossary: Household - social statistics* [online]. 2023 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Household_-_social_statistics

4.1.2 Společná domácnost

K otázce společné domácnosti ve smyslu § 115 a § 474 odst. 1 starého občanského zákoníku se vyjádřil Nejvyšší soud České republiky ve svém Usnesení sp. zn. 21 Cdo 683/2006 ze den 14.9.2006 takto: „*Společnou domácností ve smyslu ustanovení § 115 a § 474 odst.1 obč. zák. se rozumí podle ustálené judikatury soudů soužití dvou nebo více fyzických osob, které spolu žijí trvale a které společně uhrazují náklady na své potřeby. Společná domácnost zpravidla předpokládá společné bydlení v jednom nebo více bytech (k naplnění jejich znaků proto nepostačují např. občasné návštěvy); výjimka z tohoto pravidla je možná jen tehdy, jde-li o dočasný a přechodný pobyt jinde z důvodu léčení, návštěvy příbuzných, výkonu práce apod.*“⁸⁶

Z pohledu českého veřejného práva, resp. zákona č. 586/1992 Sb., České národní rady o daních z příjmů se mluví o společně hospodařící domácnosti. V § 21e odst. 4 je uvedeno: „*Společně hospodařící domácností se pro účely daní z příjmů rozumí společenství fyzických osob, které spolu trvale žijí a společně uhrazují náklady na své potřeby.*“⁸⁷

4.1.3 Rodinná domácnost

Nový občanský zákoník již neoperuje se slovním spojením společná domácnost v souvislosti s manželskými páry, respektive registrovanými partnery v rámci rodinného práva. V této souvislosti byl zaveden nový termín, a to rodinná domácnost.⁸⁸ Vzhledem k tomu, že ale ani toto slovní spojení není v právním předpise definováno, vyjádřil se k této otázce Nejvyšší soud České republiky ve svém Rozsudku sp. zn. 26 Cdo 3382/2017 ze dne 24.1.2019 se vyjádřil takto: „*zákon č. 89/2012, občanský zákoník, ve znění pozdějších*

⁸⁶ Profipravo.cz. *Ke společné domácnosti ve smyslu § 115 a § 474 odst. 1 obč. zák.* [online]. 2006 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z:

https://profipravo.cz/index.php?page=article&id_category=57&id_article=244036&csum=ce03f317

⁸⁷ 586/1992 Sb. Zákon o daních z příjmů. *Zákony pro lidi - Sbírka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění* [online]. Copyright © AION CS, s.r.o. 2010 [cit. 27.03.2023]. Dostupné

z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-586>

⁸⁸ KOPEČKOVÁ, Andrea. *Epravo.cz. K pojmu společné domácnosti* [online]. 2016 [cit. 2023-01-22].

Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/k-pojmu-spolecne-domacnosti-100793.html>

předpisů (dále jen „o.z.“) definici rodinné domácnosti o. z. neobsahuje, lze však vyjít z definice formulované komentářovou literaturou. Podle této je rodinnou domácností (manželů) společenství tvořené manžely, případně dalšími osobami trvale spolu žijícími ve společném obydlí (obydlí manželů) a společně hospodařícími. Ve své podstatě tak Nejvyšší soud navázal na definici společné domácnosti dle občanského zákoníku platného do 31. 12. 2013.“⁸⁹

Pro vyčerpávající přehled definice domácnosti zmíním ještě solidární domácnost vyplývající z nařízení vlády č. 73/2022 Sb., o příspěvku pro solidární domácnost. Zde v § 1 odst. 1 je uvedeno, že: *„příspěvek pro solidární domácnost (dále jen „příspěvek“) se poskytuje za kalendářní měsíce březen až červen 2022 ve výši 3000 Kč za ubytovanou osobu za kalendářní měsíc, maximálně lze zohlednit 4 ubytované osoby za kalendářní měsíc v jedné solidární domácnosti.“⁹⁰*

4.2 Typy domácností

Český statistický úřad podle bydlení, společného hospodaření a příbuzenských vztahů rozlišuje 3 základní typy domácností, a to bytové, hospodařící a cenzové.

„Bytová domácnost jako soubor osob bydlících v jednom bytě může být v závislosti na druhu společného hospodaření tvořena jednou nebo více hospodařícími domácnostmi. Každá hospodařící domácnost je složena z jedné nebo více cenzových domácností. Ty se podle příbuzenských či jiných vztahů dělí do skupin: úplné a neúplné rodiny, vícečlenné nerodinné domácnosti a domácnosti jednotlivců.“⁹¹

V současnosti se ve statistikách Českého statistického úřadu objevují také typy domácností, jako například domácnosti jednotlivců, kde jsou osoby 16leté a starší, úplné rodiny, kde základní jednotkou tvoří manželský (partnerský) pár s dětmi nebo bez dětí, neúplné rodiny, kde je jeden z rodičů a alespoň jedno dítě, domácnosti s dětmi, čistá rodina, kde platí podmínka, že všechny děti jsou vyživované a v domácnosti nežijí další osoby,

⁸⁹ TOMĚŠOVÁ, Jana. Právní prostor. *Ochrana rodinné domácnosti dle aktuální judikatury* [online]. 2020 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/ochrana-rodinne-domacnosti-dle-aktualni-judikatury>

⁹⁰ Nařízení vlády č. 73/2022 Sb., o příspěvku pro solidární domácnost.

⁹¹ Český statistický úřad. *Domácnosti* [online]. 2023 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/13-5318-03-za_rok_2001-06

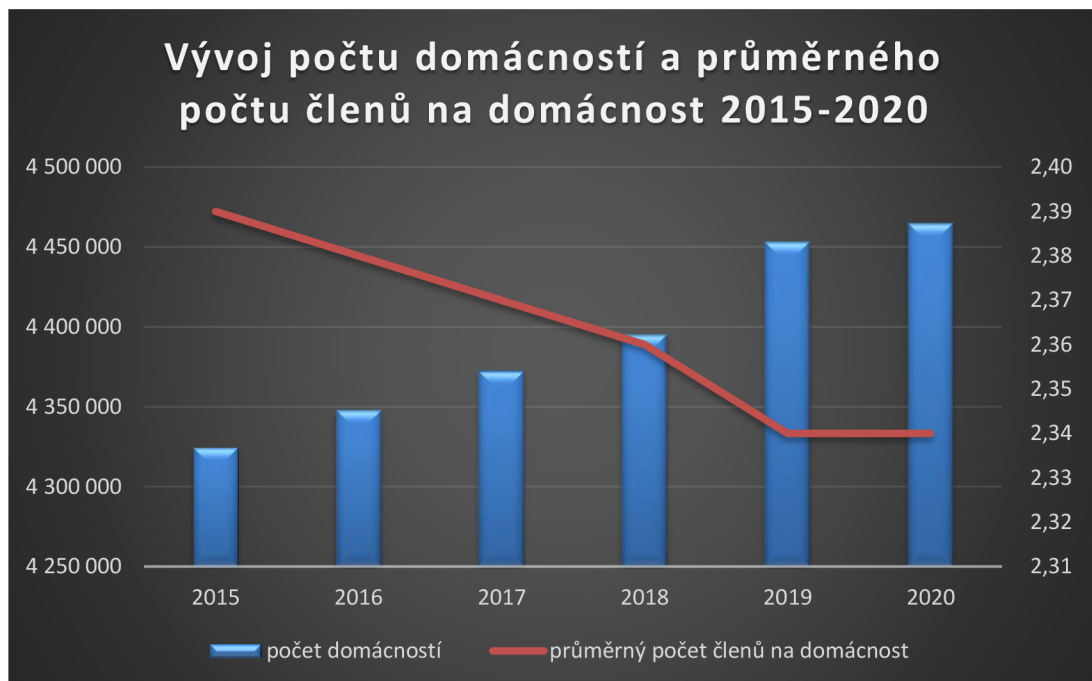
smíšená rodina, kde kromě partnerského páru žijí i další osoby kromě vyživovaných dětí a nerodinné domácnosti, kde žijí dvě či více osob, které jsou příbuzné i nepříbuzné, a které netvoří rodinnou domácnost.⁹²

Statistiky za roky 2015-2020 ukazují na vzrůstající počet domácností a současný klesající průměrný počet členů domácností. V roce 2015 bylo v České republice 4.324.650 domácností, do roku 2020 se tento počet navýšil o téměř 140 tisíc na 4.464.505 domácností. Současně pokles průměrný počet členů na domácnost, kdy v roce 2015 byl 2,39 a v roce 2020 se navýšil na 2,34 – to znázorňuje graf č. 1.

Ze statistik je dále patrné, že došlo ke změně také ve struktuře členů průměrné domácnosti. V roce 2015 činil průměrný počet členů na 2,39, kdy z toho připadalo na pracující členy 1,08, na nepracující členy v důchodovém věku 0,57, na vyživované děti 0,53 členů a 0,12 členů na nezaměstnané. Do roku 2020 se zvýšil podíl pracujících (na 1,1 členů) a vyživovaných dětí (na 0,54 členů). Naopak se snížil počet nezaměstnaných (na 0,05 členů) a nepracujících důchodců (na 0,56 členů) – toto znázorňuje graf č. 2. Rovněž typy domácností prošly určitými změnami. V roce 2020 oproti roku 2015 došlo ke snížení podílu jak úplných rodin (z 60,7 % na 60,3 %), tak i neúplných rodin (z 10,3 % na 9,6 %) a nerodinných domácností (z 1,1 % na 0,7 %). Naopak se zvýšil podíl jednotlivců (z 27,9 % na 29,5 %) – toto znázorňuje graf č. 3.

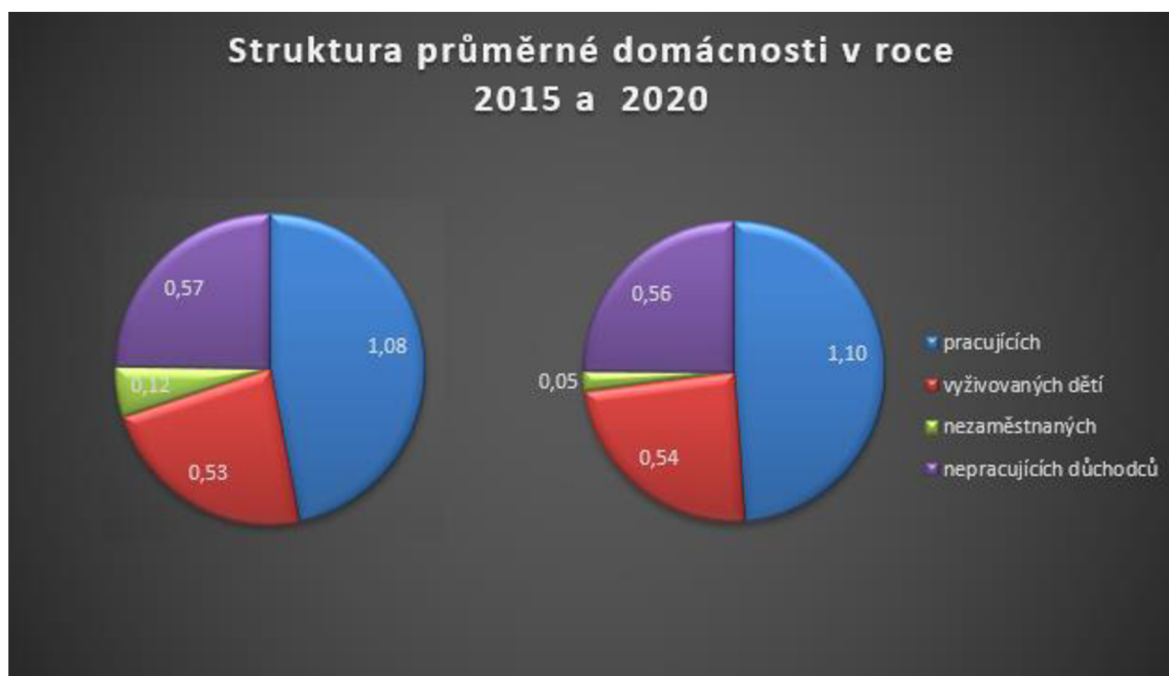
⁹² Český statistický úřad. *Metodické vysvětlivky* [online]. 2023 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/142681148/16002121mc.pdf/1629f5c3-8949-41f3-8d5b-c7f9b705536c?version=1.3>

Graf 1: Vývoj počtu domácností a průměrného počtu členů na domácnost v letech 2015-2020

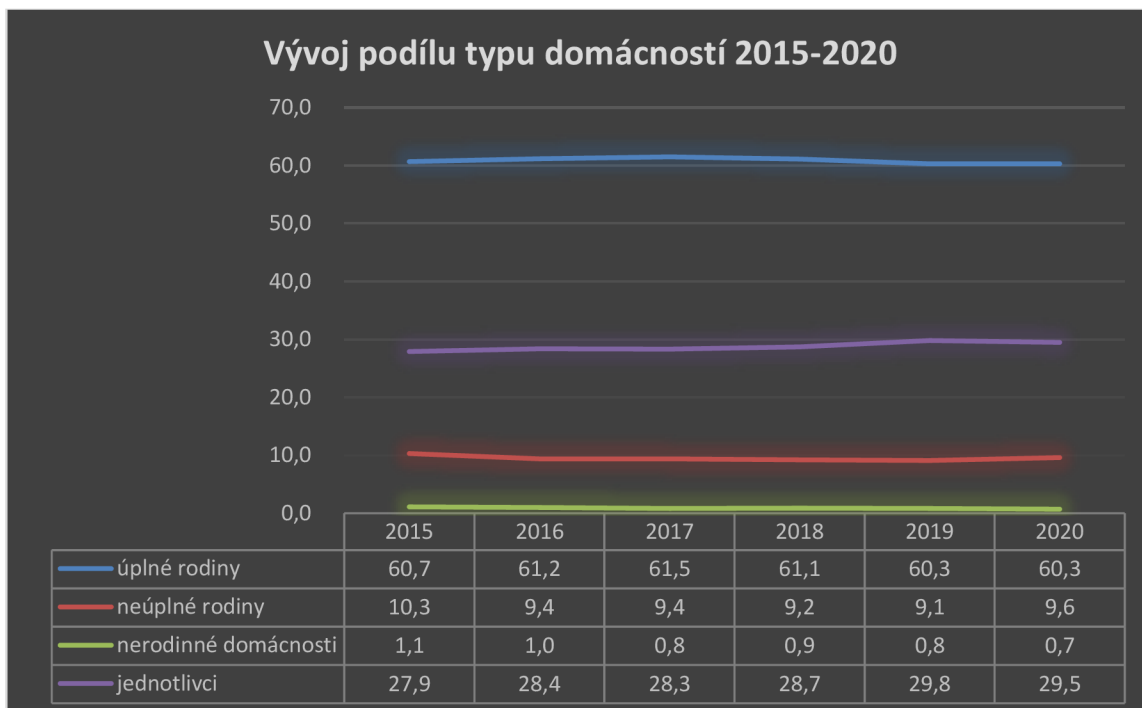
Zdroj: vlastní zpracování z www.csu.cz

Graf 2: Struktura průměrné domácnosti v roce 2015 a 2020

Zdroj: vlastní zpracování z www.csu.cz

Graf 3: Vývoj podílu typu domácností v letech 2015-2020

Zdroj: vlastní zpracování z www.csu.cz

Dalším kritériem k rozdělení domácností je metodika Eurostatu. Oproti národní definici domácnosti se definice nezakládá na rodinných vztazích, ale spíše na počtu dospělých a závislých dětí v domácnosti. Zde rozdělují domácnosti na domácnosti jednotlivců, domácnost, kde jsou dvojice dospělých bez závislých dětí, ostatní domácnosti bez závislých dětí, domácnost, kde je jeden dospělý se závislými dětmi, domácnost, kde jsou dvojice dospělých, kteří mají jedno závislé dítě, nebo dvě závislé děti anebo tři a více závislých dětí, a nakonec to jsou ostatní domácnosti se závislými dětmi.⁹³

⁹³ Český statistický úřad. *Metodické vysvětlivky* [online]. 2023 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/142681148/16002121mc.pdf/1629f5c3-8949-41f3-8d5b-c7f9b705536c?version=1.3>

4.3 Chytrá domácnost

4.3.1 Definice chytré domácnosti

Chytrá domácnost je rezidence využívající zařízení, která jsou připojená k internetu a umožňují vzdálené monitorování a správu spotřebičů a systémů osvětlení a vytápění. Pro technologie chytré domácnosti se používá také anglická označení automation nebo domotics, která prozatím nemají svůj český ekvivalent. Tyto technologie poskytují majitelům domů bezpečnost, komfort, pohodlí a energetickou účinnost tím, že je lze ovládat prostřednictvím chytrých zařízení prostřednictvím aplikace. Zařízení pro chytré domácnosti často fungují společně, sdílejí mezi sebou údaje o používání spotřebitelů a automatizují akce na základě preferencí majitelů domů. „*Chytrá domácnost je místo, kde si různé domácí spotřebiče vyměňují informace.*“⁹⁴

4.3.2 Počátky chytré domácnosti

Počátky chytré domácnosti se datují do roku 1975, kdy došlo k vydání komunikačního protokolu pro domácí automatizaci nazývaného X10. S tím ožil sen chytré domácnosti. X10 posílá 120 kHz vysokofrekvenční shluky digitálních informací do stávajícího elektrického vedení domácnosti do programovatelných zásuvek nebo spínačů. Tyto signály předávají příkazy odpovídajícím zařízením a řídí, jak a kdy zařízení fungují. Vysílač mohl například vysílat signál podél elektrického vedení v domě a říkat zařízení, aby se zapnulo v určitý čas. Tato technologie však obsahovala technologickou vadu v podobě šumu v rádiovém pásmu, což způsobovalo ztrátu signálů. Z toho důvodu se na trhu začali objevovat noví hráči jako například společnost Insteon, která v roce 2005 představila technologii kombinující elektrické vedení s bezdrátovými signály. Nebo společnost Nest Labs, která v roce 2011 uvedla svůj první chytrý produkt s názvem Nest Learning Thermostat. Společnost dále vyvinula chytré detektory oxidu uhelnatého, který vzniká při požáru a bezpečnostní kamery. Vzhledem k akvizici společností Google v roce 2015 se stala dceřinou společností Alphabet Inc. V roce 2012 společnost SmartThing Inc. spustila kampaň

⁹⁴ HENDL, Jan. *Big data: věda o datech – základy a aplikace*. Praha: Grada Publishing, 2021. Průvodce (Grada). ISBN 9788027130313, s. 13.

na Kickstarteru, což jí přineslo 1,2 mil. dolarů na financování svého systému chytré domácnosti. V následujícím roce přišla společnost na trh a v roce 2014 byla koupena gigantem Samsung.⁹⁵

4.3.3 Příklady technologií chytré domácnosti

Téměř všude, kde technologie vstoupila do domácího prostředí (žárovky, myčky nádobí, pračky apod.) došlo k zavedení alternativy chytré domácnosti. Chytré televize, které se v dnešní době dají připojit k internetu mají přístup k aplikacím a umožňují přehrávat hudbu, video nebo fotky na vyžádání. Některé chytré televize dokonce umí rozpoznat hlas či gesta. Chytré osvětlovací systémy poznají, kdy jsou v místnosti osoby a přizpůsobit tomu osvětlení. Chytré žárovky mají zase funkci samoregulace, kdy na základě dostupnosti denního světla se sami rozsvítí, nebo naopak ztlumí. Chytré termostaty s integrovanou Wi-Fi umožňují plánování, monitorování a dálkové ovládání teploty v domácnosti. Tato zařízení se přizpůsobují chování majitelů domácností a automaticky upravují nastavení pro maximální pohodlí a efektivitu obyvatel. Inteligentní termostaty poskytují také údaje o spotřebě energie nebo připomínají uživatelů, kdy vyměnit filtr. Inteligentní zámky a otvírače garážových vrat umožňují uživatelům povolení nebo zakázání přístupu pro návštěvníky. Dále umí také rozpoznat, kdy se obyvatelé přibližují k domu a odemknout jim dveře. Chytré bezpečnostní kamery monitorují domovy a uživatelé tak mají možnost sledovat svůj domov i když jsou například na dovolené. Inteligentní pohybové senzory umí identifikovat rozdíl mezi obyvateli domu a návštěvníky, domácími mazlíčky či zloději. V případě podezřelého chování mohou i upozornit příslušné úřady. Péči o domácí mazlíčky lze automatizovat díky připojeným podavačům. Pokojové rostliny a trávníky je možné zalévat díky připojeným časovačům. Z kuchyňských spotřebičů lze zmínit například chytrý kávovar, který umí uvařit šálek čerstvé kávy v naprogramovaný čas. Chytré chladničky sledující data expirace potravin, vypracovává nákupní seznam nebo dokonce recepty na základě obsažených surovin. Monitor domácího systému může například zaznamenat

⁹⁵ SHEA, Sharon. TechTarget. *Smart home or building (home automation or domotics)* [online]. 2020 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: <https://www.techtarget.com/iotagenda/definition/smart-home-or-building>

elektrické přepětí a vypnout spotřebiče. Umí také detekovat selhání vody nebo zamrznutí potrubí a vypnout vodu, aby nedošlo k vytopení bytu nebo sklepa.⁹⁶

4.3.4 Výhody a nevýhody chytré domácnosti

Výhody

Nejpropagovanější výhodou domácí automatizace je zajištění klidu majiteli domu. Chytrá domácnost umožňuje vzdálené monitorování domova a čelit nebezpečím jako je například zapomenutý zapnutý kávovar nebo odemčené vchodové dveře. To také může být přínosné pro seniory, kteří se v dnešní době stávají oběťmi kriminality. Chytré domácnosti lze přizpůsobit uživatelským preferencím na míru. Lze si naprogramovat otevření garážových vrat, rozsvícení světel, zapnutí krbu či přehrávání oblíbené hudby při příjezdu majitelů domů. Domácí automatizace zlepšuje efektivitu a šetří náš čas. Díky domácí automatizaci se energie, voda a další zdroje využívají efektivněji, což šetří jak zmíněné zdroje, tak i finance spotřebitele.⁹⁷

Nevýhody

Z nevýhod chytré domácnosti lze zmínit její složitost při aplikování a ovládání. Někteří lidé si s novými technologiemi příliš nerozumí nebo pokusy vzdají při výskytu první nepříjemnosti. Výrobci se snaží snižovat složitost a zlepšovat uživatelský zážitek, aby používání chytré domácnosti bylo příjemné a přínosné pro všechny typy uživatelů všech technických úrovní. Další problém chytrých domácností je jejich zabezpečení. Statistiky uvádějí, že až 80 % amerických spotřebitelů vyjadřují obavy o bezpečnosti svých dat v chytré domácnosti. Pokud jsou hackeři schopni proniknout do chytrého zařízení, mohli by potenciálně vypnout světla, odpojit alarmy, odemknout dveře a nechat dům volně přístupný pro případné zloděje. Odpůrci chytrých domácností se zase obávají o neoprávněného zneužití soukromých dat. Statistiky totiž uvádějí, že až 73 % amerických spotřebitelů vyjadřují obavy o své soukromá data, které jsou sdílené na jejich zařízeních pro chytrou

⁹⁶ SHEA, Sharon. TechTarget. *Smart home or building (home automation or domotics)* [online]. 2020 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: <https://www.techtarget.com/iotagenda/definition/smart-home-or-building>

⁹⁷ SHEA, Sharon. TechTarget. *Smart home or building (home automation or domotics)* [online]. 2020 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: <https://www.techtarget.com/iotagenda/definition/smart-home-or-building>

domácnost. Výrobci chytrých domácích zařízení a platformy mohou shromažďovat spotřebitelská data, aby lépe přizpůsobili své produkty nebo nabídli nové a vylepšené služby zákazníkům. Důvěra a transparentnost jsou však pro výrobce, kteří chtějí získat nové zákazníky, zásadní.⁹⁸

4.3.5 Jak fungují chytré domácnosti/implementace chytré domácnosti

Nově postavené domy bývají již stavěny s infrastrukturou inteligentních domů. Ty starší lze chytrými technologiemi dovybavit. Mnoho systémů je postavených na technologii X10 nebo Insteon, avšak Bluetooth a Wi-Fi jsou stále oblíbenější. Chytrý dům není sbírkou nesourodých chytrých zařízení. Naopak. Jedná se o zařízení, která spolupracují a vytváří na dálku ovladatelnou síť. Všechna zařízení řídí hlavní ovladač domácí automatizace, což je v tomto případě rozbočovač chytré domácnosti. Jedná se o hardwarové zařízení fungující jako centrální bod systému chytré domácnosti. Umí bezdrátově snímat, zpracovávat data a komunikovat. Také spojuje všechny různorodé aplikace do jediné aplikace, které je určena pro chytrou domácnost a kterou ovládají spotřebitelé. Strojové učení a umělá inteligence v systémech chytré domácnosti je čím dál populárnější. Díky tomu se aplikace domácí automatizace přizpůsobují prostředí. Některé hlasově aktivované systémy mají integrované virtuální asistenty, kteří se umí učit a přizpůsobit chytrou domácnost preferencím a vzorům obyvatel.⁹⁹

⁹⁸ SHEA, Sharon. TechTarget. *Smart home or building (home automation or domotics)* [online]. 2020 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: <https://www.techtarget.com/iotagenda/definition/smart-home-or-building>

⁹⁹ SHEA, Sharon. TechTarget. *Smart home or building (home automation or domotics)* [online]. 2020 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: <https://www.techtarget.com/iotagenda/definition/smart-home-or-building>

Obrázek 4: Chytrá domácnost

Zdroj: www.montiva.cz/chytra-domacnost¹⁰⁰

4.4 Životní styl

Životní styl je nejvýznamnějším determinantem zdraví.¹⁰¹ Jedná se o „*souhrn relativně ustálených každodenních zvyklostí a vzorců chování člověka, které prokazatelně pozitivně ovlivňují jeho celkové zdraví.*“¹⁰² Jiný autor nahlíží na životní styl takto: „*životní styl zahrnuje formy dobrovolného chování v daných životních situacích, které jsou založené na individuálním výběru z různých možností.*“¹⁰³

¹⁰⁰ Montiva. *Chytrá domácnost* [online]. 2023 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: <https://www.montiva.cz/chytra-domacnost>

¹⁰¹ HAMPLOVÁ, Lidmila. *Veřejné zdravotnictví a výchova ke zdraví: pro zdravotnické obory*. Praha: Grada Publishing, 2019. Sestra (Grada). ISBN 9788027105687, s. 15.

¹⁰² ŠVAMBERK ŠAUEROVÁ, Markéta. *Techniky osobnostního rozvoje a duševní hygieny učitele*. Praha: Grada, 2018. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-271-0470-3, s. 18.

¹⁰³ MACHOVÁ, Jitka a Dagmar KUBÁTOVÁ. *Výchova ke zdraví*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada, 2015. Pedagogika (Grada). ISBN 9788024753515, s. 15.

Zdraví je ze 60 % ovlivněno způsobem života, z 20 % životním prostředím a jen z 10 % jej ovlivňují genetika (dědičnost) a systém zdravotní péče. Životní styl je preventabilní, to je, že jej lze ovlivnit díky správně zacílené prevenci v programech, nebo i v projektech, které se ideálně realizují již od dětství.¹⁰⁴ Z nepřeberných možností životního stylu je možné si vybrat zdravou alternativu a odmítnout tu nezdravou poškozující zdraví. Pro životní styl je tedy typická souhra dobrovolného chování (výběr) a životní situace (možnosti).¹⁰⁵ Životní styl je tvořen systémem opakujících se životních činností, vztahů a zvyklostí koncentrovaných do stylu práce, osobního, rodinného a partnerského života, podmínek a způsobu bydlení, způsobu výživy, regenerací fyzických a psychických sil, činností ve volném čase.¹⁰⁶ Každý člověk je aktivním strůjcem svého životního stylu. Člověk totiž řídí vědomé dosahování vlastních cílů a potřeb, které charakterizují osobnost člověka. Životní styl ovlivňuje celá řada faktorů, kterou můžeme zařadit do dvou základních, a to je vnější a vnitřní.¹⁰⁷

4.4.1 Faktory životního stylu

Člověk se úplně nerozhoduje o svém chování svobodně, ale v souvislosti se zvyklostmi rodiny, společenskými tradicemi, limituje jej ekonomická situace a sociální pozice. Rozhodující vliv má také věk, temperament, vzdělání, zaměstnání, příjem, rasová příslušnost, pohlaví, žebříček hodnot a postoje člověka.¹⁰⁸ Jak již bylo uvedeno v předchozí kapitole můžeme faktory životního stylu dělit do dvou skupin, a to na vnější a na vnitřní. K vnějším faktorům lze přiřadit faktory ekonomické, kdy jedinec má dostatek finančních prostředků, sociální, kdy na životní styl má vliv společnost, geografické, na tyto má vliv

¹⁰⁴ ŠVAMBERK ŠAUEROVÁ, Markéta. *Techniky osobnostního rozvoje a duševní hygieny učitele*. Praha: Grada, 2018. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-271-0470-3, s. 19.

¹⁰⁵ MACHOVÁ, Jitka a Dagmar KUBÁTOVÁ. *Výchova ke zdraví*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada, 2015. Pedagogika (Grada). ISBN 9788024753515, s. 15.

¹⁰⁶ ŠVAMBERK ŠAUEROVÁ, Markéta. *Techniky osobnostního rozvoje a duševní hygieny učitele*. Praha: Grada, 2018. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-271-0470-3, s. 19.

¹⁰⁷ ŠVAMBERK ŠAUEROVÁ, Markéta. *Techniky osobnostního rozvoje a duševní hygieny učitele*. Praha: Grada, 2018. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-271-0470-3, s.19.

¹⁰⁸ MACHOVÁ, Jitka a Dagmar KUBÁTOVÁ. *Výchova ke zdraví*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada, 2015. Pedagogika (Grada). ISBN 9788024753515, s. 15.

zeměpisné pásmo, etnická příslušnost, ve které lze spatřit vliv tradic a zvyklostí etnických skupin, rodinné, v tomto hraje vliv rodiny, úroveň výživy, trávení volného času, úroveň vědeckého poznání, kde je hlavní kvalita lékařské péče a neposlední řadě pracovní podmínky.¹⁰⁹ K vnitřním faktorům můžeme přiřadit faktory psychologické, kde velkou roli hraje osobnost jedince, jeho zdravotní stav a jeho zdravotní gramotnost.¹¹⁰ Na zdravý životní styl je potřeba nahlížet komplexně, neměli bychom oddělovat fyzické, psychické ani sociální zdraví, které se vzájemně ovlivňují.¹¹¹ Správné rozhodování je spojené s dostatečnými znalostmi jak o podpoře, tak i o upevňování a poškozování zdraví.

4.4.2 Složky zdravého životního stylu

Mezi hlavní pilíře zdravého životního stylu patří zdravá životospráva, která by měla zahrnovat pravidelný denní režim, zdravý způsob výživy, dostatečné množství pohybu, dodržování zásad osobní hygieny, ochrana před nakažlivými nemocemi, odpovědné osobní chování, psychická odolnost vůči škodlivým vlivům a závislostem (nekouřit, mírná konzumace alkoholu), psychická pohoda, pohoda v mezilidských vztazích, odpovídající přizpůsobovací techniky při stresu, opatření proti nehodám, ochrana životního prostředí, eliminace styku s nezdravými látkami, dostatek spánku, bezpečné prostředí a dobré mezilidské vztahy.^{112, 113}

¹⁰⁹ MACHOVÁ, Jitka a Dagmar KUBÁTOVÁ. *Výchova ke zdraví*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada, 2015. Pedagogika (Grada). ISBN 9788024753515, s. 15.

¹¹⁰ HAMPLOVÁ, Lidmila. *Veřejné zdravotnictví a výchova ke zdraví: pro zdravotnické obory*. Praha: Grada Publishing, 2019. Sestra (Grada). ISBN 9788027105687, s. 15-16.

¹¹¹ ŠVAMBERK ŠAUEROVÁ, Markéta. *Techniky osobnostního rozvoje a duševní hygieny učitele*. Praha: Grada, 2018. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-271-0470-3, s. 19.

¹¹² HAMPLOVÁ, Dana. *Rodina a zdraví - jejich vzájemné souvislosti*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON) v koedici se Sociologickým ústavem AV ČR, 2014. Studie (Sociologické nakladatelství). ISBN 9788074191695, s. 73.

¹¹³ ŠVAMBERK ŠAUEROVÁ, Markéta. *Techniky osobnostního rozvoje a duševní hygieny učitele*. Praha: Grada, 2018. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-271-0470-3, s. 19.

4.4.3 Rizikové faktory ovlivňující zdravý životní styl

Některé formy chování jsou škodlivé a vedou k poruchám zdraví. K odvození slouží rozbor příčin nemocnosti a úmrtnosti.¹¹⁴ Z tohoto rozboru vyplývá, že nejvíce poškozuje zdraví konzumace průmyslově zpracovaných potravin, příjem kaloricky bohatých potravin (tučné a sladké), nadměrný příjem jídla, užívání návykových látek, přílišný a trvalý stres, pracovní přetížení, tlak na výkon, prokazatelný subjektivní pocit nedostatku financí, objektivní chudoba, nedostatek pohybu, negativní vlivy ovzduší, neschopnost odpočinku, nedostatek příležitostí k relaxaci, negativní myšlenky, nízké sebehodnocení a myšlenková rigidita.¹¹⁵

Působnost většiny rizikových faktorů nebývá izolovaná, nýbrž navázaná na další faktory životního stylu. „*Pozitivní působení životního stylu se uplatňuje tedy jen v komplexním dodržování správných zásad. Tím, že tyto rizikové faktory ze složité a vzájemně propletené reality vybíráme, snažíme se je pouze blíže poznat a na základě jejich poznání i ovlivnit.*“¹¹⁶

4.4.4 Současný životní styl

Se značným technickým pokrokem a bydlením v panelácích na sídlištích došlo k zásadní změně životního stylu obyvatel. U lidí v současnosti převažuje sedavý způsob život, kdy v práci převážně sedí, dopravují se do práce autem nebo jiným dopravním prostředkem, upřednostňují výtah namísto chůze po schodech nebo si po práci sednou k televizi nebo počítači. Technika pronikla i do domácích prací, což znamená další úbytek pohybu pro člověka. Automatické pračky nahradily ruční praní na valše, vysavače nahradily drhnutí podlahy a klepání kobereců, namísto ručního mytí nádobí přišly myčky a dálkové ovládání existují už téměř na vše. Mimo jiné se zhoršily také mezilidské vztahy z důvodu honby jedinců za novými věcmi, úspěchem, mocí a financemi. S tím souvisí pracovní

¹¹⁴ MACHOVÁ, Jitka a Dagmar KUBÁTOVÁ. *Výchova ke zdraví*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada, 2015. Pedagogika (Grada). ISBN 9788024753515, s. 15.

¹¹⁵ ŠVAMBERK ŠAUEROVÁ, Markéta. *Techniky osobnostního rozvoje a duševní hygieny učitele*. Praha: Grada, 2018. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-271-0470-3, s. 20.

¹¹⁶ MACHOVÁ, Jitka a Dagmar KUBÁTOVÁ. *Výchova ke zdraví*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada, 2015. Pedagogika (Grada). ISBN 9788024753515, s. 15.

vytíženost, která má vliv na život celé rodiny.¹¹⁷ „*Neustálý spěch, nedostatek času na sebe, na ostatní členy rodiny a na děti vytvářejí stresové situace a bývají příčinou rozpadu rodiny.*“¹¹⁸ Nové tisíciletí sice přineslo výlety do kosmu, využívání poznatků moderní chemie, atomové fyziky, objevy podstaty genetické informace atd. Tyto pokroky kvitují nové lidské problémy předčasně zkracující nebo zhoršující kvalitu lidského života. Jedná se o civilizační choroby (kardiovaskulární choroby, nádory, obezita, cukrovka) jakožto důsledek nového životního stylu bez pohybu, s přejídáním a zhoršujícími se mezilidskými vztahy.¹¹⁹ „*Řešením není odmítnutí technického pokroku, ale uvědomění si své biologické podstaty a z toho vyplývající potřeby pohybu, přiměřenosti energetické hodnoty potravy energetickému výdeji a také pěstování dobrých mezilidských vztahů na základě vzájemného porozumění, pochopení a úcty.*“¹²⁰

¹¹⁷ MACHOVÁ, Jitka a Dagmar KUBÁTOVÁ. *Výchova ke zdraví*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada, 2015. Pedagogika (Grada). ISBN 9788024753515, s. 15.

¹¹⁸ MACHOVÁ, Jitka a Dagmar KUBÁTOVÁ. *Výchova ke zdraví*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada, 2015. Pedagogika (Grada). ISBN 9788024753515, s. 16.

¹¹⁹ MACHOVÁ, Jitka a Dagmar KUBÁTOVÁ. *Výchova ke zdraví*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada, 2015. Pedagogika (Grada). ISBN 9788024753515, s. 16.

¹²⁰ MACHOVÁ, Jitka a Dagmar KUBÁTOVÁ. *Výchova ke zdraví*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada, 2015. Pedagogika (Grada). ISBN 9788024753515, s. 16.

EMPIRICKÁ ČÁST

Empirická část práce bude rozdělena do 4 kapitol, které se budou zabývat obcí Pěňčín u Jablonce nad Nisou včetně uvedení statistických údajů značící zvyšování populace na venkově, dále bude provedeno dotazníkové šetření s obyvateli venkova a také uskutečněn rozhovor se starostou obce Pěňčín.

První kapitola empirické části práce se bude zabývat obcí Pěňčín u Jablonce nad Nisou se zaměřením na její historii a současnost, počet obyvatel a vesnice spadající pod tuto obec. Pro analýzu změny obyvatel budou využity údaje z Českého statistického úřadu. V rámci páté kapitoly určené pro dotazníkové šetření se pozornost zaměří na život respondentů na venkově. Existuje předpoklad k oslovení přibližně 200 respondentů vybrané obce. Dotazník bude obsahovat přibližně 15-18 otázek zaměřujících se na venkovský život. Výsledky budou zpracovány do tabulek a grafů a doplněné o komentáře. V šesté kapitole je plánováno uskutečněné rozhovoru se starostou vybrané obce. Poslední kapitola shrne a porovná zjištěné výsledky.

Hypotézy:

- Hypotéza č. 1: V obci Pěňčín žijí převážně obyvatelé v produktivním věku.
- Hypotéza č. 2: Většina obyvatel obce je závislá na zemědělských produktech z obchodu.
- Hypotéza č. 3: Většina obyvatel obce Pěňčín disponuje nejvyšším dosaženým vzděláním středoškolským.
- Hypotéza č. 4: Většina obyvatel obce Pěňčín žije ve vlastním domě/bytě.
- Hypotéza č. 5: Většina obyvatel obce Pěňčín preferuje život na venkově.
- Hypotéza č. 6: Většina obyvatel obce Pěňčín má dobré až vynikající sousedské vztahy.

Výzkumné otázky:

- Výzkumná otázka č. 1: Jaká je charakteristika obyvatel žijících v obci Pěňčín? (pohlaví, věk, vzdělání)
- Výzkumná otázka č. 2: Jaká je životní úroveň obyvatel obce Pěňčín? (bydlí v bytě/domě, rodinný příjem (výše, rozpočet), ekonomický status)

- Výzkumná otázka č. 3: Pěstují obyvatelé obce Pěnčín vlastní zemědělské produkty? (ovoce, zelenina, chov zvířat)
- Výzkumná otázka č. 4: Existuje v obci Pěnčín kulturní život? (konání kulturní akcí, dodržování tradic, poskytování informací o obci)
- Výzkumná otázka č. 5: Jak obyvatelé obce Pěnčín vnímají život na venkově? (preferenze života na venkově, dobré sousedské vztahy, dobré dopravní spojení, pocit bezpečí, pracovní příležitosti)

5 OBEC PĚNČÍN U JABLONCE NAD NISOU

5.1 Vesnice spadající pod obec

Bratříkov

Bratříkov byl v minulosti součástí panství příslušnému k hradu Návarov, kterého se zmocnili Smiřičtí v roce 1515 tím, že Zikmund Smiřický koupil od bratrů Jana a Bernarda z Valdštejna zástavní právo, které do té doby náleželo Janu z Boskovic na Hrubé skále. Po Smiřických náležel statek Albrechtovi z Valdštejna, který jej v roce 1627 daroval v manství Gertrudě, vdově po Petru Antonínovi de Lamotte. Poté byl Návarov ve vlastnictví Ehrenbergů, který byl jejich sídlem až do roku 1873. Obec Bratříkov na sebe upozornila především v 19. století díky těžbě kvalitní pokrývačské břidlice.¹²¹

Alšovice, Jistebsko

Alšovice, dříve známé také jako Halšovice, a Jistebsko, dříve německy Gistey byly od roku 1543 součástí vartenberského panství Skály (hrad Vranov – zvaný rovněž jako Skála Vartenberská). V roce 1615 panství koupil Albrecht Jan Smiřický ze Smiřic od Oty Jindřicha z Vartenberka. Po úmrtí Smiřického v roce 1618 vše nabyt Albrecht z Valdštejna. Ten jako kníže a vévoda z Frýdlantu udělil v roce 1628 Mikuláši z Desfours jako léno panství rohozecké (Hrubý Rozhozec) včetně zámku Skály a 28 vesnic. Po vraždě Albrechta z Valdštejna v roce 1634 v Chebu došlo ke konfiskaci jeho značného majetku. Tehdejší císař předal panství Hrubý Rozhozec do dědičného držení současnému frýdlantskému leníkovi Mikuláši z Desfours, jehož potomci vlastnili statek až do nové doby.¹²²

Krásná

Krásná, dříve také Šubrtovice a Šumberk, se připomíná od roku 1608 jakožto součást panství Skály. V 18. století zde byl vybudován Johannem Josefem Kitemem (1704-1783)

¹²¹ Historie - Pěnčín. Pěnčín - Pěnčín [online]. Copyright © 2023 [cit. 20.01.2023]. Dostupné z: <https://www.pencin.cz/volny-cas/informace-o-obci/historie/>

¹²² Historie - Pěnčín. Pěnčín - Pěnčín [online]. Copyright © 2023 [cit. 20.01.2023]. Dostupné z: <https://www.pencin.cz/volny-cas/informace-o-obci/historie/>

kostel sv. Josefa. Stavebník působil jako léčitel, byl známý pod přezdívkou Faust Jizerských hor.¹²³

Huť

Huť se jmenuje po skutečné sklářské huti známé už od roku 1588. Pro Pěnčín a jeho okolí představuje sklářství, zpracování a zušlechťování skla dlouhou tradici, především pak mačkárný skla zvané drikety, které zpracují skleněné tyče na korále nejrůznějších tvarů a velikostí. Drikety jsou specifické technické stavby, které lze identifikovat na první pohled – zděný přízemní dům s okny a typickou siluetou, kterou tvoří dva komíny na koncích sedlové středy, na níž je nástavba pro možnost odvětrávání vnitřních prostor.¹²⁴

Dolní Černá Studnice

Dolní Černá Studnice je nejvýše položenou vesnicí Pěnčina. K nalezení jsou zde chalupy, rozhledna. Pramení zde Žernovník, jehož dalším průtokem jsou Huť a Bratříkov. V Železném Brodě se z něj stává přítok Jizery. S pramenem se pojí pověst, kdy zázračná voda kdysi vrátila zrak slepému chlapci. Dříve byl obklopen statnými buky s děkovnými obrázky, stával u něj i Obětní kámen. Již od konce 16. století zde působila zájezdní hospoda následně vylepšená na tzv. Vinšovku (Wünschbaude), kterou ještě v 60. letech 20. století navštěvovali turisté a výletníci. K nejnovější zajímavostí v obci patří archeologický nález těžebního a zpracovatelského areálu datující se do 6. tisíciletí před naším letopočtem, což z něj činí jeden z nejstarších dochovaných terénních reliktních činností ve střední a západní Evropě. Lokalita představuje naprostý unikát.¹²⁵

Pěnčín

V současnosti je Pěnčín samosprávným sídlem. První zmínky pochází z roku 1592 jako součást panství Svijany Jaroslava z Vartenberka (†1602). V roce 1614 byly Svijany koupeny Jáchymem Ondřejem Šlikem. Ten byl následně 21. června 1621 popraven spolu s dalšími 27 šlechtici a měšťany na Staroměstském náměstí v Praze. Svijanské panství přešlo

¹²³ Historie - Pěnčín. Pěnčín - Pěnčín [online]. Copyright © 2023 [cit. 20.01.2023]. Dostupné z: <https://www.pencin.cz/volny-cas/informace-o-obci/historie/>

¹²⁴ Historie - Pěnčín. Pěnčín - Pěnčín [online]. Copyright © 2023 [cit. 20.01.2023]. Dostupné z: <https://www.pencin.cz/volny-cas/informace-o-obci/historie/>

¹²⁵ Historie - Pěnčín. Pěnčín - Pěnčín [online]. Copyright © 2023 [cit. 20.01.2023]. Dostupné z: <https://www.pencin.cz/volny-cas/informace-o-obci/historie/>

pod Albrechta z Valdštejna, který jej přenechal svému příbuznému Maxmiliánovi z Valdštejna, který měl v držbě Mnichovo Hradiště. Ve vlastnictví Valdštejnů zůstaly Svijany až do roku 1814. Později se držitelé Svijan stali Rohanové, kteří sídlili na zámku Sychrov.¹²⁶

Jak z popisu vyplývá, území dnešního katastru obce Pěnčín sice v minulosti náleželo rozličným rodům a panstvím, přesto měly všechny dnešní části jedno pojítko – společnou vrchnost v době držby Albrechta z Valdštejna.¹²⁷

5.2 Statistické údaje

V následující tabulce (Tabulka 2: Vývoj počtu obyvatel v obci Pěnčín) je znázorněn vývoj počtu obyvatel obce Pěnčín s rozdělením na jednotlivé přidružené vesnice za roky 2011-2021. Poslední sloupec tabulky je rozdílem mezi roky 2021 a 2011, tzn. vyjadřuje, o kolik lidí se populace dané obce/vesnice zvýšila či snížila za sledované období.

Tabulka 2: Vývoj počtu obyvatel v obci Pěnčín

Název obce/rok	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2021-2011
Alšovice	549	549	529	520	524	525	529	539	532	559	558	9
Bratříkov	278	270	266	273	272	264	270	265	268	274	276	-2
Dolní Černá Studnice	100	102	106	106	116	119	119	119	118	123	120	20
Huť	313	311	306	305	306	308	304	306	304	302	307	-6
Jistebsko	304	309	311	315	317	324	324	321	334	333	346	42
Krásná	129	133	138	143	145	152	157	159	160	172	167	38
Pěnčín	177	174	178	188	186	188	195	197	197	193	188	11
Celkem	1 850	1 848	1 834	1 850	1 866	1 880	1 898	1 906	1 913	1 956	1 962	112

Zdroj: vlastní zpracování dle www.pencin.cz

Tabulka zachycuje vývoj počtu obyvatelstva v obci Pěnčín. V některých částech obce je patrný úbytek obyvatel, avšak z celkového počtu obyvatel je patrné, že v obci Pěnčín

¹²⁶ Historie - Pěnčín. Pěnčín - Pěnčín [online]. Copyright © 2023 [cit. 20.01.2023]. Dostupné z: <https://www.pencin.cz/volny-cas/informace-o-obci/historie/>

¹²⁷ Historie - Pěnčín. Pěnčín - Pěnčín [online]. Copyright © 2023 [cit. 20.01.2023]. Dostupné z: <https://www.pencin.cz/volny-cas/informace-o-obci/historie/>

a jeho částí je od roku 2011 do roku 2021 nárůst obyvatelstva z počtu 1.850 obyvatel na 1.962 obyvatel

6 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ

Sběr dat pro dotazníkové šetření probíhal v období od 1.11.2022 do 23. února 2023. Vyhodnocení dotazníkového šetření probíhalo od 23. února 2023 do 20. března 2023. Dotazník tvořilo celkem 26 uzavřených a polouzavřených otázek. Výzkumný vzorek tvořilo 144 obyvatel Pěňčina a jeho částí, z toho 84 žen a 60 mužů. Celkem bylo rozdáno 230 dotazníků a zpět bylo obdrženo 144. Návratnost tedy činila 62,6 %.

Položka č. 1: Uveďte prosím Vaše pohlaví:

Tabulka 3: Pohlaví respondentů

Položka č. 1	Absolutní četnost	Relativní četnost
Žena	84	58 %
Muž	60	42 %
Celkem	144	100 %

Zdroj: vlastní zpracování

První dotazníková položka zkoumala podíl zastoupení jednotlivých pohlaví. Dotazníkového šetření se zúčastnilo celkem 144 respondentů, z toho 84 žen a 60 mužů.

Položka č. 2: Do jaké věkové kategorie patříte?

Tabulka 4: Věk respondentů

Položka č. 2	Absolutní četnost			Relativní četnost		
	Celkem	Ženy	Muži	Celkem	Ženy	Muži
do 15 let	0	0	0	0 %	0 %	0 %
16-20 let	10	6	4	7 %	7 %	7 %
21-30 let	30	14	16	21 %	17 %	27 %
31-40 let	30	14	16	21 %	17 %	27 %
41-50 let	32	22	10	22 %	26 %	17 %
51-60 let	8	6	2	6 %	7 %	3 %
61-64 let	6	2	4	4 %	2 %	7 %
nad 65 let	28	20	8	19 %	24 %	13 %
Celkem	144	84	60	100 %	100 %	100 %

Zdroj: vlastní zpracování

Cílem druhé dotazníkové položky bylo zjistit věkově zastoupení respondentů. Z odpovědí vyplynulo, že nejzastoupenější věkovou skupinou byli účastníci ve věkové

kategorii 21-30 let, 31-40 let a 41-50 let. Srovnání věkového zastoupení obce odpovídá dle statistického úřadu výpočtům stárnutí populace, kdy v dnešní době převažuje obyvatelstvo v produktivním věku. Dotazníkové šetření se nezúčastnil žádný participant mladší 15 let, což bylo záměrně vzhledem k charakteru dotazníku, možnost byla zařazena pro případ, že by se přece jen nějaký jedinec pod věku 15 let zúčastnil.

Položka č. 3: Uved'te prosím Vaše nejvyšší dosažené vzdělání:

Tabulka 5: Nejvyšší dosažené vzdělání

Položka č. 3	Absolutní četnost			Relativní četnost		
	Celkem	Ženy	Muži	Celkem	Ženy	Muži
základní	18	14	4	13 %	17 %	7 %
středoškolské	54	24	30	38 %	29 %	50 %
vyšší odborné	18	14	4	13 %	17 %	7 %
vysokoškolské bakalářské	50	30	20	35 %	36 %	33 %
vysokoškolské magisterské	4	2	2	3 %	2 %	3 %
vysokoškolské doktorské	0	0	0	0 %	0 %	0 %
Celkem	144	84	60	100 %	100 %	100 %

Zdroj: vlastní zpracování

Z poskytnutých odpovědí je patrné, že nejvíce participantů disponuje středoškolským a vysokoškolským bakalářským vzděláním. Dle českého statistického úřadu je nejvíce obyvatel v Libereckém kraji se středním odborným vzděláním bez maturity a také se středním odborným vzděláním s maturitou. Tyto data z českého statistického úřadu odpovídají jen z poloviny provedeného šetření, a to z důvodu, že z celkového počtu dotázaných občanů má 35 % vysokoškolské bakalářské vzdělání.

Položka č. 4: V jaké obci/vesnici bydlíte?

Tabulka 6: Vesnice, kde respondenti bydlí

Položka č. 4	Absolutní četnost			Relativní četnost		
	Celkem	Ženy	Muži	Celkem	Ženy	Muži
Pěňčín u Jablonce nad Nisou	30	18	12	21 %	21 %	20 %
Bratříkov	10	4	6	7 %	5 %	10 %
Alšovice	28	22	6	19 %	26 %	10 %
Jistebsko	14	6	8	10 %	7 %	13 %
Krásná	18	8	10	13 %	10 %	17 %
Huť	26	16	10	18 %	19 %	17 %
Dolní Černá studnice	18	10	8	13 %	12 %	13 %
Jiné – prosím uveďte:	0	0	0	0 %	0 %	0 %
Celkem	144	84	60	100 %	100 %	100 %

Zdroj: vlastní zpracování

Tato další dotazníková položka mapovala obci/vesnici, ve které respondenti bydlí. Z odpovědí vyplynulo, že nejvíce oslovených respondentů bydlí v Pěňčíně u Jablonce nad Nisou, v Alšovicích a v Huti.

Položka č. 5: Preferujete život na venkově nebo ve městě?

Tabulka 7: Preference městského/venkovského života

Položka č. 5	Absolutní četnost			Relativní četnost		
	Celkem	Ženy	Muži	Celkem	Ženy	Muži
na venkově	80	46	34	56 %	55 %	57 %
ve městě	32	16	16	22 %	19 %	27 %
nezáleží na místě	30	20	10	21 %	24 %	17 %
nemám srovnání	2	2	0	1 %	2 %	0 %
Celkem	144	84	60	100 %	100 %	100 %

Zdroj: vlastní zpracování

Další dotazníková položka zjišťovala preference zúčastněných na životě ve městě nebo venkově. Z odborných článků a publikací je zřejmé, že čím dál více lidí se v dnešní době stěhuje na venkov. Odpovědi respondentů ukázaly na upřednostňování života na venkově v případě nadpoloviční většiny z celkového počtu, což se ztotožňuje s tím, že v dnešní době rodiny vyhledávají život spíše na venkově místo života ve městě.

Položka č. 6: Jaký je Váš osobní stav:

Tabulka 8: Osobní stav respondentů

Položka č. 6	Absolutní četnost			Relativní četnost		
	Celkem	Ženy	Muži	Celkem	Ženy	Muži
vdaná/ženatý	52	34	18	36 %	40 %	30 %
svobodný/svobodná	26	14	12	18 %	17 %	20 %
vdova/vdovec	32	20	12	22 %	24 %	20 %
rozvedená/rozvedený	14	6	8	10 %	7 %	13 %
partnerský vztah	20	10	10	14 %	12 %	17 %
jiné – prosím uveďte:	0	0	0	0 %	0 %	0 %
Celkem	144	84	60	100 %	100 %	100 %

Zdroj: vlastní zpracování

Šestá dotazníková položka mapovala osobní stav respondentů. Bylo zjištěno, že nejvíce respondentů se zařadilo k možnosti vdaná/ženatý, kterou označilo celkem 52 respondentů. Dle europa.cz se rozvodovost pohybuje okolo 45-50 %, což naznačuje, že každý druhý manželský pár se rozvede. Nejvyšší rozvodovost bývá ve větších městech, kde na manželské páry je kladen větší tlak ze strany společnosti. Z výzkumu vyplynulo, že na venkově jsou spíše manželské páry anebo jsou vdovy/vdovci. Z tohoto můžeme usoudit, že na venkově není až tak velká rozvodovost jako ve městech.

Položka č. 7: Bydlíte v:

Tabulka 9: Typ bydlení respondentů

Položka č. 7	Absolutní četnost			Relativní četnost		
	Celkem	Ženy	Muži	Celkem	Ženy	Muži
v pronajatém bytě	32	22	10	22 %	26 %	17 %
ve vlastním bytě	18	8	10	13 %	10 %	17 %
v pronajatém domě	4	2	2	3 %	2 %	3 %
ve vlastním domě	72	42	30	50 %	50 %	50 %
v činžovním domě (v domě s více byty)	12	8	4	8 %	10 %	7 %
jiné – prosím uveďte	6	2	4	4 %	2 %	7 %
Celkem	144	84	60	100 %	100 %	100 %

Zdroj: vlastní zpracování

Cílem sedmé dotazníkové položky bylo zjistit typ bydlení respondentů. Ze získaných odpovědí vyplynulo, že přesně polovina dotázaných v celkovém počtu 72 (50 %), z toho 42 žen a 30 mužů bydlí ve vlastním domě. 6 oslovených využilo příležitosti a uvedlo možnost

jiné, pod kterou se skrývalo 4x DPS, 1x vícegenerační dům (ne majitel) a 1x u partnerky. Provedené šetření ukázalo, že většina lidí se stěhuje na venkov právě za účelem vlastního bydlení, a to převážně do vlastního domu. Ve vlastním domě máte takzvaně svůj klid, svoje soukromí než rodiny, které bydlí ve městech převážně v jednom domě s více rodinami. V České republice oproti jiným státům lidé chtějí vlastnit svoje bydlení, proto je u nás více rodin, které vlastní svoje bydlení, než aby bydleli v pronajatém bytě, nebo domě.

Položka č. 8: Jak dlouho žijete na venkově?

Tabulka 10: Délka pobytu respondentů na venkově

Položka č. 8	Absolutní četnost			Relativní četnost		
	Celkem	Ženy	Muži	Celkem	Ženy	Muži
do 5 let	42	18	24	29 %	21 %	40 %
6-10 let	28	18	10	19 %	21 %	17 %
11-15 let	16	14	2	11 %	17 %	3 %
16-20 let	4	4	0	3 %	5 %	0 %
21-30 let	22	14	8	15 %	17 %	13 %
31-40 let	10	4	6	7 %	5 %	10 %
41-50 let	12	6	6	8 %	7 %	10 %
51-60 let	2	2	0	1 %	2 %	0 %
nad 61 let	8	4	4	6 %	5 %	7 %
Celkem	144	84	60	100 %	100 %	100 %

Zdroj: vlastní zpracování

Další dotazníková položka mapovala délku pobytu respondentů na venkově. Poskytnuté odpovědi ukázaly na nejvíce respondentů, kteří na venkově žijí do 5 let. I tady můžeme vyčíst, že většina rodin se na venkov přistěhovala. A to souvisí s tím, že dle odborných článků a publikací se čím dál více rodin stěhuje z velkých měst na venkov. Je to proto, že na venkově je větší klid, nejsou na vás kladeny takové nároky, jako ve velkých městech, kde většina lidí žije ve stresu, ve spěchu a nedokážou si udělat čas sami pro sebe.

Položka č. 9: Jaký je Váš ekonomický status:

Tabulka 11: Ekonomický status

Položka č. 9	Absolutní četnost			Relativní četnost		
	Celkem	Ženy	Muži	Celkem	Ženy	Muži
žák/student	8	4	4	6 %	5 %	7 %
zaměstnaný	78	46	32	54 %	55 %	53 %
OSVČ	14	6	8	10 %	7 %	13 %
nezaměstnaný	10	4	6	7 %	5 %	10 %
v důchodu	32	22	10	22 %	26 %	17 %
na rodičovské dovolené	2	2	0	1 %	2 %	0 %
v domácnosti	0	0	0	0 %	0 %	0 %
jiné – prosím uveďte:	0	0	0	0 %	0 %	0 %
Celkem	144	84	60	100 %	100 %	100 %

Zdroj: vlastní zpracování

V této další dotazníkové položce se zjišťoval ekonomický status respondentů. Nadpoloviční většina dotázaných v celkovém počtu 78 neboli 54 % uvedla, že jsou zaměstnaní. Žádný z oslovených neuvedl možnost v domácnosti. S tím souvisí i doba COVIDu, většina malých podnikatelů zkrachovala a ostatní lidé se snažili udržet si svou práci. V dnešní době je nejdůležitější mít stálou práci se stálým platem. Ženy si tak v dnešní době ani nemůžou dovolit být delší dobu s dětmi na rodičovské dovolené, natož, když dítě onemocní si vzít ošetřovné na dítě. Dříve byla žena doma s dítětem a v práci jí vycházeli vstříc. V dnešní době to tak není. Když často marodíte, nebo jste často s nemocným dítětem doma, tak nejste pro zaměstnavatele žádoucí. Většina zaměstnavatelů si tak vybírá bezdětné lidi, nebo lidi, kteří mají již děti odrostlé.

Položka č. 10: Jak daleko dojíždíte za prací?

Tabulka 12: Dojezdová vzdálenost do zaměstnání

Položka č. 10	Absolutní četnost			Relativní četnost		
	Celkem	Ženy	Muži	Celkem	Ženy	Muži
do 5 km	16	8	8	11 %	10 %	13 %
6-10 km	12	6	6	8 %	7 %	10 %
11-20 km	40	22	18	28 %	26 %	30 %
21-50 km	24	12	12	17 %	14 %	20 %
51-100 km	6	4	2	4 %	5 %	3 %
nad 101 km	0	0	0	0 %	0 %	0 %
nedojíždím	46	32	14	32 %	38 %	23 %
Celkem	144	84	60	100 %	100 %	100 %

Zdroj: vlastní zpracování

Desátá dotazníková položka mapovala dojezdovou vzdálenost respondentů za prací. Z poskytnutých odpovědí vyplynulo, že nejvíce respondentů za prací nedojíždí. S tím souvisí trend, kdy obyvatelé České republiky nejsou ochotni za prací dojíždět. Není to pro ně pohodlné a na cestách by tak strávili hodně času. Málo lidí je ochotných dojíždět za lepší prací, nebo za prací vůbec.

Položka č. 11: Jakým způsobem se dopravujete do práce?

Tabulka 13: Způsob dopravy do zaměstnání

Položka č. 11	Absolutní četnost			Relativní četnost		
	Celkem	Ženy	Muži	Celkem	Ženy	Muži
pěšky	12	6	6	8 %	7 %	10 %
na kole	2	0	2	1 %	0 %	3 %
autobusem	26	10	16	18 %	12 %	27 %
vlakem	0	0	0	0 %	0 %	0 %
autem	62	38	24	43 %	45 %	40 %
kombinace více dopravních prostředků	6	4	2	4 %	5 %	3 %
jiné – prosím uveďte:	36	26	10	25 %	31 %	17 %
Celkem	144	84	60	100 %	100 %	100 %

Zdroj: vlastní zpracování

V jedenácté dotazníkové položce se zjišťoval způsob dopravy do zaměstnání. Nejvíce respondentů v celkovém počtu 62 (43 %). Dle statistických výpočtů z ministerstva

dopravy v dnešní domě na jedno vozidlo připadne 2,5 obyvatele, kdy na jednu rodinu v průměru připadají dvě vozidla. Vozidla se čím dál více rozrůstají a tím pádem se snižuje veřejná doprava. Lidé jsou pohlednější a jezdí vozidlem, než aby jeli veřejnou dopravou nebo na kole nebo pěšky.

Položka č. 12: Jaká zvířata chováte?

Tabulka 14: Chovaná zvířata

Položka č. 12	Absolutní četnost			Relativní četnost		
	Celkem	Ženy	Muži	Celkem	Ženy	Muži
drůbež (kuřata, krůty, kachny, husy)	34	16	18	18 %	14 %	24 %
králíky	24	12	12	13 %	11 %	16 %
kozy	14	10	4	7 %	9 %	5 %
krávy	2	0	2	1 %	0 %	3 %
prasata	6	4	2	3 %	4 %	3 %
ovce	6	4	2	3 %	4 %	3 %
koně	4	4	0	2 %	4 %	0 %
jiné – prosím uveďte:	10	4	6	5 %	4 %	8 %
nechovám	90	60	30	47 %	53 %	39 %
Celkem	190	114	76	100 %	100 %	100 %

Zdroj: vlastní zpracování

Cílem dvanácté dotazníkové položky bylo zjistit, zda obyvatelé obce mají nebo zda chovají nějaká zvířata. V této dotazníkové mohli respondenti zvolit více možností. Díky tomu se sešlo celkem 190 odpovědí. Nejvíce respondentů v celkovém počtu 90 (47 %), že žádná zvířata nechovají. Z těch, kteří zvířata chovají, se nejvíce přiřadilo k chovu drůbeže – celkem 34 (18 %). V 10 případech (5 %) využilo možnosti jiné. Pod tím se skrývalo 4x morče a 4x pes a 2x želva. V dnešní době již není trendem chovat zvířata pro spotřebu. Lidé jsou pohodlní a chov zvířat zabere mnoho času a úsilí. Lidé již nepomýšlejí na to, že by měli BIO maso, nebo domácí vajíčka, je to spíše pro ně starost a jelikož trh s potravinami již nabízí velmi mnoho produktů v BIO kvalitě, lidé tak jsou ochotni si za tuto kvalitu zaplatit. Proč by měli mít starost s chovem zvířat, když si je můžou koupit na trhu? Na venkově dříve bylo normální, že rodina chovala prasata, krůty, králíky, slepice, nebo husy. V dnešní době to je již ojedinelé.

Položka č. 13: Jaké ovoce pěstujete?

Tabulka 15: Pěstované ovoce

Položka č. 13	Absolutní četnost			Relativní četnost		
	Celkem	Ženy	Muži	Celkem	Ženy	Muži
jablka	72	40	32	30 %	27 %	33 %
hrušky	30	16	14	12 %	11 %	15 %
broskve	10	8	2	4 %	5 %	2 %
meruňky	16	12	4	7 %	8 %	4 %
třešně	40	26	14	17 %	18 %	15 %
jiné – prosím uveďte:	10	8	2	4 %	5 %	2 %
nepěstují	64	36	28	26 %	25 %	29 %
Celkem	242	146	96	100 %	100 %	100 %

Zdroj: vlastní zpracování

Ve třinácté dotazníkové položce měli respondenti označit, jestli a jaké ovoce pěstují. Obdobně jako v předchozí dotazníkové položce mohli respondenti uvést více možností, čímž se sešlo 242 odpovědí. Z těch vyplynulo, že nejvíce oslovených v celkovém počtu 72 (30 %), pěstují jablka. Druhou nejpočetnější skupinou byli ti, kteří žádné ovoce nepěstují. U otázky jiné uvedli respondenti 3x švestky, 2x jahody, 2x ryngle a 2x borůvky a 1x višně. Pěstování ovocných stromů je nejčastější činnost na venkově. Ovocné stromy jsou nenáročné, nemusí se o ně lidi tak starat, a za pár let mají své ovoce ve velkém množství.

Položka č. 14: Jakou zeleninu pěstujete?

Tabulka 16: Pěstovaná zelenina

Položka č. 14	Absolutní četnost			Relativní četnost		
	Celkem	Ženy	Muži	Celkem	Ženy	Muži
salátová/listová	40	26	14	14 %	14 %	13 %
plodová	60	34	26	20 %	18 %	24 %
dýně a cuketa	36	26	10	12 %	14 %	9 %
hlízová zelenina	10	6	4	3 %	3 %	4 %
kořenová a cibulová zelenina	48	22	26	16 %	12 %	24 %
luštěniny	22	18	4	7 %	10 %	4 %
košťálová	18	16	2	6 %	9 %	2 %
exotická	4	4	0	1 %	2 %	0 %
jiné – prosím uveďte:	0	0	0	0 %	0 %	0 %
nepěstují	58	34	24	20 %	18 %	22 %
Celkem	296	186	110	100 %	100 %	100 %

Zdroj: vlastní zpracování

Ve čtrnácté dotazníkové položce respondenti uváděli, jestli a jakou zeleninu pěstují. I zde mohli participanté vybrat více možností, čímž se sešlo 296 odpovědí. Nejčastěji respondenti pěstují plodovou zeleninu. O 2 oslovené méně, tedy 58 čili 20 %, nepěstuje žádnou zeleninu. Pěstování zbývajících druhů zeleniny bylo zastoupeno v řádu jednotek %, jednalo se o hlízovou zeleninu, luštěniny, košťálovou, exotickou zeleninu. I zde již není trendem si pěstovat svoji zeleninu. Dnešní doba již přináší čím dál více obchodů, kde se dá zelenina v BIO kvalitě zakoupit. Dříve na venkově bylo běžné, že si rodiny pěstovali svoji zeleninu pro svoji potřebu a pro potřebu jiných obyvatel. Lidé tak strávili většinu času na polích. Dnešní doba však přináší spíše pěstování krmné zeleniny pro zvířata a pro technické účely.

Položka č. 15: Ohodnoťte prosím Vaše vztahy se sousedy:

Tabulka 17: Hodnocení sousedských vztahů

Položka č. 15	Absolutní četnost			Relativní četnost		
	Celkem	Ženy	Muži	Celkem	Ženy	Muži
vynikající	44	22	22	31 %	26 %	37 %
dobré	50	30	20	35 %	36 %	33 %
neutrální	48	30	18	33 %	36 %	30 %
špatné	2	2	0	1 %	2 %	0 %
nemám sousedy	0	0	0	0 %	0 %	0 %
Celkem	144	84	60	100 %	100 %	100 %

Zdroj: vlastní zpracování

V patnácté dotazníkové položce měli respondenti možnost se vyjádřit k vztahům se sousedy. Nejvíce respondentů v počtu 50 (35 %) hodnotilo sousedské vztahy na dobré úrovni. Těsně za nimi respondenti odpověděli, že jejich vztahy se sousedy jsou vynikající, nebo neutrální. Z výzkumu vyplynulo, že vztahy na venkově jsou oproti městu opravdu lepší. Lidé na venkově se znají více osobně než ve městech. Lidé na venkově si více pomáhají a jsou více sociálně spjatí.

Položka č. 16: Uveďte prosím rozpočet Vaší rodiny:

Tabulka 18: Rozpočet rodiny

Položka č. 16	Absolutní četnost			Relativní četnost		
	Celkem	Ženy	Muži	Celkem	Ženy	Muži
vyrovnaný (příjmy se rovnají výdajům)	78	50	28	54 %	60 %	47 %
deficitní (příjmy jsou menší než výdaje)	12	6	6	8 %	7 %	10 %
přebytkový (příjmy jsou vyšší než výdaje)	54	28	26	38 %	33 %	43 %
Celkem	144	84	60	100 %	100 %	100 %

Zdroj: vlastní zpracování

V další dotazníkové položce byli respondenti požádáni o uvedení stavu rodinného rozpočtu. Z odpovědí vyplynulo, že příjem nadpoloviční většiny dotázaných v počtu 78 (54 je vyrovnaný, tedy že příjmy se rovnají výdajům. Druhou největší skupinu tvořili ti, jejichž rodinný rozpočet je přebytkový neboli, že příjmy převyšují výdaje. Dle statistického úřadu je průměrný čistý příjem na pracující osobu v domácnosti, žijící na venkově

239.000,-Kč za rok. Dle statistického úřadu se příjem na rodinu za posledních pět let zvýšil. Lidé na venkově mají menší výdaje než lidé, co žijí ve městech.

Položka č. 17: Uved'te prosím rozmezí čistého měsíčního příjmu Vaší rodiny:

Tabulka 19: Čistý měsíční příjem

Položka č. 17	Absolutní četnost			Relativní četnost		
	Celkem	Ženy	Muži	Celkem	Ženy	Muži
do 9.999 Kč	0	0	0	0 %	0 %	0 %
10.000-19.999 Kč	18	18	0	13 %	21 %	0 %
20.000-29.999 Kč	32	22	10	22 %	26 %	17 %
30.000-39.999 Kč	26	8	18	18 %	10 %	30 %
40.000-49.999 Kč	16	6	10	11 %	7 %	17 %
50.000-59.999 Kč	14	6	8	10 %	7 %	13 %
nad 60.000 Kč	38	24	14	26 %	29 %	23 %
Celkem	144	84	60	100 %	100 %	100 %

Zdroj: vlastní zpracování

Sedmnáctá dotazníková položka zjišťovala rozpětí čistého měsíčního příjmu rodin respondentů. Nejvíce respondentů v počtu 38 (26 %) uvedlo příjem rodiny nad 60.000 Kč. Z dalších významných kategorií se zařadily příjmy v rozmezí 20.000-29.999 Kč, které má 32 dotázaných (22 %). Výše čistého měsíčního příjmu žádného z respondentů nečiní méně jak 10.000 Kč. Jak už bylo výše uvedeno, tak dle statistického úřadu by měl být průměrný čistý příjem pracujícího jednotlivce, bydlící na venkově 239000,-Kč. Z průzkumu však nemůžeme jednoznačně zjistit, zda jednotlivec má průměrný čistý příjem, který uvádí český statistický úřad či nikoliv. Dle statistik je zřejmé, že roční příjem na jednotlivce od roku 2019 vzrostl o 1,7 %.

Položka č. 18: Jakým způsobem trávíte volný čas?

Tabulka 20: Způsob trávení volného času

Položka č. 18	Absolutní četnost			Relativní četnost		
	Celkem	Ženy	Muži	Celkem	Ženy	Muži
sledování televize	52	28	24	8 %	7 %	8 %
posezení s rodinou	48	26	22	7 %	7 %	7 %
vaření	38	30	8	6 %	8 %	3 %
četba (noviny, knihy, časopisy)	54	40	14	8 %	10 %	5 %
poslech hudby	38	20	18	6 %	5 %	6 %
péče o domácí zvířata	36	22	14	5 %	6 %	5 %
procházka, pobyt v přírodě	72	42	30	10 %	11 %	10 %
posezení s přáteli	44	26	18	6 %	7 %	6 %
surfování po internetu	28	10	18	4 %	3 %	6 %
péče o zevnějšek a zdraví	2	2	0	0 %	1 %	0 %
zahradničení	28	16	12	4 %	4 %	4 %
nakupování, pobyt v nákupních centrech	10	8	2	1 %	2 %	1 %
sport, sportovní aktivity – aktivně	38	22	16	6 %	6 %	5 %
sport, sportovní aktivity – pasivně	18	6	12	3 %	2 %	4 %
automobilismus/motosporty	4	0	4	1 %	0 %	1 %
jiné aktivity na počítači	12	4	8	2 %	1 %	3 %
návštěva restaurace	26	12	14	4 %	3 %	5 %
ruční práce a kutilství	36	14	22	5 %	4 %	7 %
vzdělávání	30	24	6	4 %	6 %	2 %
zábava	26	10	16	4 %	3 %	5 %
umělecké koníčky	8	8	0	1 %	2 %	0 %
návštěva kulturních akcí	36	20	16	5 %	5 %	5 %
jiné – prosím uveďte:	4	4	0	1 %	1 %	0 %
Celkem	688	394	294	100 %	100 %	100 %

Zdroj: vlastní zpracování

V této dotazníkové položce respondenti uváděli nejčastější způsoby trávení svého volného času. Mohli uvést více možností, díky čemuž se sešlo 688 odpovědí. Z těch vyplynulo, že nejvíce (celkem 72) respondenti tráví volný čas procházkami a pobytem v přírodě, četbou (celkem 54), sledováním televize (celkem 52), posezením s rodinou (celkem 48) a přáteli (celkem 44), vařením, poslechem hudby a sportem (celkem shodně po 38), ručními pracemi a kutilstvím, návštěvou kulturních akcí a péčí o domácí zvířata (celkem shodně po 36). Z jiných činností respondenti zmiňovali aktivity s dětmi. I zde můžeme vidět, že čím dál více rodin se stěhuje na venkov z důvodu klidu, čistého vzduchu

a relaxu. Z výzkumu tak vyplynulo, že rodiny chtějí svůj volný čas trávit s rodinou, mít čas sami pro sebe. Chtějí tak zpomalit tempo jejich život a užívat si toho, co je v životě pro ně nejdůležitější. V České republice je nejvíce úmrtí na srdeční choroby, což souvisí se stresem a životním stylem. Na venkově je toho stresu podstatně méně a tím, že lidé na venkově chodí více na procházky a tráví většinu volného času na zahradě je jejich život podstatně zdravější.

Položka č. 19: Jak hodnotíte nabídku služeb ve Vaší obci?

Tabulka 21: Hodnocení nabídky služeb v obci

Položka č. 19	Absolutní četnost			Relativní četnost		
	Celkem	Ženy	Muži	Celkem	Ženy	Muži
uspokojivě, široká nabídka služeb	20	16	4	14 %	19 %	7 %
uspokojivě, nabídka služeb by mohla být širší	50	26	24	35 %	31 %	40 %
neutrálně	36	20	16	25 %	24 %	27 %
neuspokojivě, nabídka služeb je malá	36	22	14	25 %	26 %	23 %
neuspokojivě, je zde minimum nebo téměř žádné služby	2	0	2	1 %	0 %	3 %
Celkem	144	84	60	100 %	100 %	100 %

Zdroj: vlastní zpracování

V devatenácté dotazníkové položce respondenti hodnotili nabídku služeb v jejich obci. Z poskytnutých odpovědí vyplynulo, že nejvíce odpovědí v počtu 50 (35 %) se sešlo u možnosti uspokojivé nabídky služeb, která by ovšem mohla být širší. Na venkovech je problém s dostupností služeb, ať se to týká obchodů s potravinami, lékařství, poštovní služby nebo restaurací. Lidé tak musejí dojíždět do nejbližších měst, kde si nakoupí, nebo jdou k lékaři. Z tohoto důvodu chce Evropská unie podporovat venkovy, aby venkov nezaostával a lidé by tak chtěli na venkovech zůstat, nebo se tam přestěhovat. Proto také Evropská unie v letech 2014-2020 vyčlenila dotace na rozvoj venkova. A tak v dnešní době je ve většině obcí nějaký obchod s potravinami, restaurace, lékař, nebo pošta.

Položka č. 20: Jak hodnotíte poskytování informací o obci a dění v ní?

Tabulka 22: Hodnocení poskytování informací v obci

Položka č. 20	Absolutní četnost			Relativní četnost		
	Celkem	Ženy	Muži	Celkem	Ženy	Muži
výborné	20	16	4	14 %	19 %	7 %
dobré	64	36	28	44 %	43 %	47 %
dostatečné	52	24	28	36 %	29 %	47 %
nedostatečné	4	4	0	3 %	5 %	0 %
mizivé	4	4	0	3 %	5 %	0 %
Celkem	144	84	60	100 %	100 %	100 %

Zdroj: vlastní zpracování

Dvacátá dotazníková položka zjišťovala, jak respondenti hodnotí poskytování informací o obci a dění v ní. Podle nejvíce respondentů v celkovém počtu 64 (43 %) je poskytování informací o obci a dění v ní dobré. Obec vydává každý měsíc Pěňčinský zpravodaj, má rozhlas a má své webové stránky, kde si každý z občanů může zjistit veškeré informace. I z tohoto důvodu si myslím, že respondenti odpověděli, že informovanost občanů v obci je dobrá.

Položka č. 21: Probíhají v obci kulturní akce?

Tabulka 23: Průběh kulturních akcí v obci

Položka č. 21	Absolutní četnost			Relativní četnost		
	Celkem	Ženy	Muži	Celkem	Ženy	Muži
ano, často	22	16	6	15 %	19 %	10 %
ano, občas	70	40	30	49 %	48 %	50 %
nevím	30	16	14	21 %	19 %	23 %
málokdy	20	10	10	14 %	12 %	17 %
nikdy	2	2	0	1 %	2 %	0 %
Celkem	144	84	60	100 %	100 %	100 %

Zdroj: vlastní zpracování

Jedenadvacátá dotazníková položka si kladla za cíl zjistit, jestli v obci probíhají kulturní akce a v jaké četnosti. Téměř polovina všech dotázaných uvedla, že kulturní akce v obci probíhají občas. Ve většině případů se jedná o kulturní akce, které souvisejí s plesy, různými tradicemi, jako jsou Velikonoce, Vánoce, pálení čarodějnic, nebo Pěňčinské

slavnosti. Je pravdou, že obec v minulých letech neměla tolik kulturních akcí, avšak starosta obce Pěnčín chce podporovat nebo dokonce i pořádá různé kulturní akce, které jsou převážně určené pro obyvatele obce Pěnčín, ale také přilehlé vesnice a města. Můžeme sem zařadit Pěnčínské slavnosti, které se pořádají v létě, pout', pálení čarodějnic a jiné.

Položka č. 22: Dodržují se v obci nějaké tradice?

Tabulka 24: Dodržování tradic v obci

Položka č. 22	Absolutní četnost			Relativní četnost		
	Celkem	Ženy	Muži	Celkem	Ženy	Muži
ano	144	84	60	100 %	100 %	100 %
ne	0	0	0	0 %	0 %	0 %
Celkem	144	84	60	100 %	100 %	100 %

Zdroj: vlastní zpracování

Další dotazníková položka zjišťovala, jestli se v obci dodržují tradice. Jedná se o jedinou položku, na kterou se sešlo 100 % totožných odpovědí, kdy všech 144 dotázaných odpovědělo kladně. Jedná se především o tradice jako je rozsvícení Vánočního stroměčku, koledování na Velikonoce nebo pálení čarodějnic.

Položka č. 23: Jaké jsou příležitosti k zaměstnání v obci a blízkém okolí?

Tabulka 25: Příležitosti k zaměstnání

Položka č. 23	Absolutní četnost			Relativní četnost		
	Celkem	Ženy	Muži	Celkem	Ženy	Muži
výborné	4	4	0	3 %	5 %	0 %
dobré	52	30	22	36 %	36 %	37 %
dostatečné	58	28	30	40 %	33 %	50 %
nedostatečné	20	16	4	14 %	19 %	7 %
mizivé	8	4	4	6 %	5 %	7 %
nevím	2	2	0	1 %	2 %	0 %
Celkem	144	84	60	100 %	100 %	100 %

Zdroj: vlastní zpracování

V této dotazníkové položce měli respondenti hodnotit příležitosti k zaměstnání v obci a blízkém okolí. Nejvíce respondentů v počtu 58 (40 %) hodnotí tyto příležitosti

za dostatečné a těch, kteří si nebyli jisti odpovědí, byli 2 (1 %). V obci se nachází větší firma, která zaměstnává většinu obyvatel obce a kolem jsou menší zaměstnavatelé, kteří taktéž zaměstnávají obyvatele obce. Mladí lidé však do práce spíše dojíždějí do okolních měst.

Položka č. 24: Jaké je dopravní spojení v obci (za prací, nákupy, službami)

Tabulka 26: Dopravní spojení

Položka č. 24	Absolutní četnost			Relativní četnost		
	Celkem	Ženy	Muži	Celkem	Ženy	Muži
výborné	16	12	4	11 %	14 %	7 %
dobré	84	50	34	58 %	60 %	57 %
dostatečné	34	18	16	24 %	21 %	27 %
nedostatečné	10	4	6	7 %	5 %	10 %
žádné	0	0	0	0 %	0 %	0 %
Celkem	144	84	60	100 %	100 %	100 %

Zdroj: vlastní zpracování

V této dotazníkové položce se respondenti vyjadřovali k úrovni dopravního spojení v obci. Nadpoloviční většina participantů v celkovém počtu 84 (58 %) dopravní spojení hodnotí jako dobré. V obci jezdí ve všední den každou půl hodinu autobus, který zajišťuje spojení s okolními obcemi a městy. Jezdí zde i autobus, který jezdí přímo do Liberce, kde je pravidelné spojení do Prahy a okolních velkých měst. Lidé se tak nemusejí obávat toho, že když nevlastní vozidlo, že by se z obce nikami nedostali.

Položka č. 25: Jak vnímáte bezpečnostní situaci v obci?

Tabulka 27: Vnímání bezpečnostní situace

Položka č. 25	Absolutní četnost			Relativní četnost		
	Celkem	Ženy	Muži	Celkem	Ženy	Muži
výborné, nebojím se tu	68	32	36	47 %	38 %	60 %
dobře	54	38	16	38 %	45 %	27 %
dostatečně	20	14	6	14 %	17 %	10 %
nedostatečně	2	0	2	1 %	0 %	3 %
Celkem	144	84	60	100 %	100 %	100 %

Zdroj: vlastní zpracování

V předposlední dotazníkové položce byli respondenti požádáni o názor na bezpečnostní situaci v obci. Téměř polovina oslovených v počtu 68 (47) vnímají bezpečnost za výbornou a nebojí se. Je pravda, že větší kriminalita je ve městech než na venkově, avšak musím zdůraznit, že obec nemá žádnou Obecní policii a nejbližší policejní stanice je v Železném Brodě, což je asi 12 km daleko. I když kriminalita v obci není vysoká, přeci jen obce leží na hlavním tahu mezi Jabloncem nad Nisou, Železným Brodem a Tanvalde, kde ta kriminalita v posledních letech stoupá.

Položka č. 26: Jak hodnotíte kvalitu života v obci (klid, přírodní prostředí):

Tabulka 28: Hodnocení kvality života v obci

Položka č. 26	Absolutní četnost			Relativní četnost		
	Celkem	Ženy	Muži	Celkem	Ženy	Muži
výborná	60	26	34	42 %	31 %	57 %
dobrá	56	44	12	39 %	52 %	20 %
dostatečná	28	14	14	19 %	17 %	23 %
nedostatečná	0	0	0	0 %	0 %	0 %
žádná	0	0	0	0 %	0 %	0 %
Celkem	144	84	60	100 %	100 %	100 %

Zdroj: vlastní zpracování

V poslední dotazníkové položce se respondenti vyjadřovali ke kvalitě života v obci. Pro nejvíce z nich v celkovém počtu 60 (42 %) je kvalita života v obci výborná. V obci je mnoho velkých polí, luk a lesů, kam se dá jít na procházky, na sběr borůvek a hub. V obci je opravdu klid a ticho, a to hlavně v noci, kde můžete slyšet zvuky různých zvířat. Je to

balzám na duši, a to myslím hlavně pro ty, co přes den žijí rušnější život a chtějí si večer psychicky odpočinout.

7 ROZHOVOR

Individuální strukturovaný rozhovor se starostou obce Pěňčín u Jablonce nad Nisou probíhal dne 20.2.2023. K realizaci rozhovoru byla využita klidná a tichá místnost Obecního úřadu v odpoledních hodinách, kdy existovalo minimální riziko vyrušení. Rozhovor trval přibližně 45 minut. Tvořilo jej 12 předem připravených otázek. Rozhovor probíhal v přátelské atmosféře, pan starosta byl velice ochotný zodpovědět veškeré otázky.

Stručné představení starosty

Jméno: Mgr. Ivan Matějček

Historie postavení v zastupitelstvu obce:

- místostarosta od roku 2014;
- starosta od roku 2018;
- aktuální volební období 2022-2026.

Otázka č. 1: V obci Pěňčín u Jablonce nad Nisou jste působil nejprve jako místostarosta od roku 2014 a následně od roku 2018 na pozici starosty. Jak byste, prosím, zhodnotil své působení v obci na obou postech?

Já jsem spokojený, že se obec posunula dopředu.

Otázka č. 2: Aktuální volební období probíhá od roku 2022 do roku 2026. Uveďte prosím, jaké jsou Vaše ambice coby starosty Pěňčina na následující roky?

Určitě vybudovat chodník podél hlavní silnice v obci Pěňčín, postavit multifunkční hřiště, rozvíjet školu, školku a další nemovitosti, co jsou v obci a rozvíjet dál obec.

Otázka č. 3: Uveďte prosím, co se Vám po dobu starostování v Pěňčíně povedlo? Za co jste na sebe nejvíce hrdý?

Zlikvidovali jsme skládku nebezpečného odpadu v obci Pěňčín a byla přistavena základní škola a školka. To se povedlo uskutečnit i v období místostarostování. K základní škole jsme také vybudovali pavilon přírodních a technických věd, kde se nyní vyučuje politechnika.

Otázka č. 4: Uved'te prosím, co se naopak nepovedlo?

Zatím se nám nepovedlo vybudovat sportovní areál v obci Pěňčín, který jsme chtěli. Také jsme chtěli vybudovat multifunkční hřiště na horním hřišti pod fotbalovým hřištěm, což se nám také zatím nepodařilo.

Otázka č. 5: Vzal jste si z toho ponaučení pro příště? Přispělo to k tomu, že jste v podobné situaci věděl, jak ji řešit? Uved'te prosím.

Máme projekt na sportovní areál, ale nemáme na něho potřebné finance. Když finance na sportovní areál neseženeme, tak budeme muset projekt předělat, abychom měli potřebné finance na realizaci. Určitě s projektem neustále pracujeme, a to je si myslím ponaučení pro příště.

Otázka č. 6: Jak, prosím, vycházíte s místostarostou a členy zastupitelstva? Jaké jsou vztahy, jak probíhá spolupráce atd.?

S místostarostou začínáme druhé volební období a známe se dlouho. Žádné problém nemáme, vždy si řekneme své názory a vše si vysvětlíme. Se zastupitelstvem si také řekneme názory a snažíme se je řešit. Vycházíme spolu všichni dobře a snažíme se vždy vyhovět v konkrétní oblasti nebo problému.

Otázka č. 7: V březnu loňského roku (2022) se Vám reportér Jabloneckého deníku Jan Sedlák ptal na důležitou otázku: „Obec trápí neexistence chodníků kolem hlavní silnice. Děti chodí do a ze školy po krajnicích. Zlepší se tato situace?“ (Sedlák, 2023). Tehdy jste zmiňoval, že se „vše zaseklo na straně projektantů.“ Uved'te prosím, v jakém stavu se situace nachází v současné době.

Nyní budeme dokončovat projekt a věřím, že v blízké době seženeme finanční prostředky abychom mohli projet, co nejdříve realizovat. Všechno nyní závisí na financích, jelikož nejsme schopni si tento projekt sami financovat. V půlce března bychom měli mít projekt hotový od projektanta a poté můžeme shánět finance. Finance totiž nemůžeme začít shánět před tím, než je projekt hotový. Také nemáme finanční rozpočet, a to proto, že nemáme projekt hotový. Pokud to všechno bude v pořádku, tak bychom měli tento rok finance získat a příští rok bychom chtěli projekt realizovat. Snažíme se to řešit a myslím si, že je to na dobré cestě.

Otázka č. 8: Co, prosím, obec aktuálně nejvíce trápí? Jaké jsou současné problémy? Co se bude řešit jako první?

Nejvíce nás teď trápí ten chodník podél hlavní silnice, ale to je dlouhodobý problém. Nyní řešíme to, že je po zimě a v obci je sníh. Tento problém je však krátkodobý, odklizení sněhu bude trvat asi jen tři dny. Jinak máme jen provozní problémy jako je to, že někde nesvítí veřejné osvětlení, nebo je někde výmol na komunikaci, ale to řešíme průběžně.

Otázka č. 9: Jak bylo uvedeno výše, v čele Pěňčina stojíte už od roku 2018 (2014). Jste tedy už zkušeným starostou. Máte prosím nějaké rady, moudra či doporučení pro potenciálního zájemce o post starosty obce. Na co se zaměřit, na co si dát pozor atd. Rozved'te prosím.

Určitě bych budoucímu starostovi doporučil obrnit se trpělivostí a ať dělá vše, co umí.

Otázka č. 10: Pořádáte v obci kulturní, společenské akce a zda máte v obci nějaké tradice, které se dodržují?

Spolky obcí – Sokolové a dobrovolní hasiči pořádají v obcích kulturní akce. My osobně teď pořádáme třetí ročník Pěňčinských starostů, které se konají na fotbalovém hřišti nad školou. Pěňčinské slavnosti pořádáme my, jinak to necháváme v režii spolků v jednotlivých částech obce, které dělají tradiční plesy, pálení čarodějnic, maškarní plesy, dětské dny. Na těchto všech akcích je velmi velká účast občanů Pěňčina a okolních obcí, kdy na Pěňčinské slavnosti přijde přibližně 2.000-3.000 lidí. Na dětský den přijde přibližně kolem 1-200 dětí. Dále to závisí na akci, ale myslím si, že občané o tyto akce mají zájem a zúčastňují se jich. V obci Hut' se opět začal dodržovat masopustní tradice, jinak máme tradice pálení čarodějnic, pomlázka na Velikonoce, rozsvícení vánočního stroměčku.

Otázka č. 11: Rozrůstá se Vaše obec o nové občany nebo nikoliv?

Určitě se naše obec rozrůstá hodně. Za ty roky, co působím v této obci, tak přibylo asi 300 obyvatel, takže máme již přes dva tisíce obyvatel. Spíše to je o přistěhování než o nějaké porodnosti. Do obcí se přestěhovávají spíše mladí lidé. Je zde nějaká fluktuace mladých lidí a starousedlíků, ale je to spíše pořád vyrovnané přistěhovalí, starousedlíci, zemřelí, narození. Myslím si, že křivku stárnutí populace držíme pořád tak vyrovnanou. Přistěhovalí vyrovnávají tu křivku stárnutí populace.

Otázka č. 12: Jaký vidíte rozvoj ve Vaší obci?

Máme zde 4 obchody, což si myslím, že na velikost naší obce je to dostačující. Dále zde máme velké zaměstnavatele jako je Kovovka nebo Skleněná bižuterie, která zaměstnává většinu obyvatel obce. Také zde máme podnikatele, kteří mají 5-10 zaměstnanců. Takže si myslím, že ten rozvoj a podnikatelská sféra tady je. Dále máme v obci živnostníky. Ve firmě Kovovka jsou zaměstnani většinou místní obyvatelé, ale většina obyvatel obce Pěčín dojíždí za prací do Jablonce nad Nisou nebo do Liberce.

8 SHRNU TÍ A POROVNÁNÍ VÝSLEDKŮ

Nyní bude provedeno shrnutí a porovnání výsledků zjištěných dotazníkovým šetřením s obyvateli Pěňčina a individuálním rozhovorem se starostou Pěňčina. Ve výzkumném vzorku tvořeném 144 respondenty převažovaly ženy o 24. Nejzastoupenější věková kategorie byla tvořena čtyřicátníky, tedy respondenty mezi 41-50 lety. Nejvíce mužů tvořilo dvacátníky a třicátníky, nejvíce žen tvořilo čtyřicátnice. Mezi respondenty celkově převažovalo nejvyšší dosažené vzdělání středoškolské, v jehož těsném závěsu bylo vysokoškolské bakalářské. Nejvíce mužů mělo středoškolské vzdělání, nejvíce žen vysokoškolské bakalářské. Respondenti jsou více či méně rovnoměrně rozprostřeni mezi jednotlivými obcemi/vesnicemi, nejvíce však bydlí v Pěňčině u Jablonce nad Nisou. Respondenti celkově i napříč pohlavími převážně preferují život na venkově před životem ve městě. Nejvíce respondentů setrvává ve svazku manželském, převažují vdané ženy a ženatí muži. Přesně polovina respondentů, a to i mužů a žen, bydlí ve vlastním domě. Téměř třetina všech respondentů žije na venkově teprve krátce, a to do 5 let, popř. mezi 6-10 lety. Ekonomický status nadpoloviční většiny všech respondentů, samostatně žen i mužů, odpovídá zaměstnaným jedincům. Více než pětinu tvoří také lidé pobírající starobní důchod. Nejvíce respondentů nedojíždí za prací. Ti, kteří ano, dojíždějí za prací nejčastěji mezi 11-20 km. K dojíždění za prací převažuje mezi respondenty automobilová přeprava. Nejvíce dotázaných uvedlo, že nechová žádná zvířata. Ti, kteří ano, chovají převážně drůbež a králíky. Pěstování ovoce je mezi respondenty populárnější než chování zvířat, neboť více než polovina pěstuje nějaký druh ovoce. Z toho převažují jablka a třešně. Podobně je na tom pěstování zeleniny, které holduje většina respondentů. Převažuje především pěstování plodové zeleniny. Co se týče vztahů se sousedy, celkově nejvíce respondentů je hodnotí jako dobré, u mužů převažuje vynikající hodnocení sousedských vztahů, u žen nastejno dobré a neutrální hodnocení. U nadpoloviční většiny respondentů převažuje vyrovnaný rodinný rozpočet, tzn., že příjmy domácností odpovídají jejím výdajům. Významný je rovněž podíl těch, kteří hospodaří s přebytkovým rozpočtem, kdy jsou generovány vyšší příjmy než spotřebovávané výdaje. Nejzastoupenější čistý měsíční příjem rodiny respondentů činil více než 60.000 Kč. Na druhém místě se umístily rodiny s čistým měsíčním příjmem mezi 20 a 30 tisíci, kde převažoval poměr žen. Vydělané peníze mají respondenti příležitost utratit v rámci služeb v obci, jejichž nabídku nejvíce respondentů hodnotí jako uspokojivou, byť by mohla být širší, nebo v rámci kulturních akcí v obci, které podle nejvíce respondentů

občas probíhají. Z nejčastějších a nejoblíbenějších způsobů trávení volného času mezi respondenty převažují procházky a pobyt v přírodě, četba, sledování televize, posezení s rodinou, posezení s přáteli, poslech hudby či vaření. U žen převažují procházky a pobyt v přírodě, četba a vaření. U mužů procházky a pobyt v přírodě, sledování televize, posezení s rodinou a ruční práce a kutilství. Kladné hodnocení udělil největší počet respondentů také poskytování informací o obci a dění v ní. Jednohlasně kladně se vyjádřili všichni respondenti k dodržování tradic v obci. Největší počet respondentů považuje pracovní příležitosti v obci a blízkém okolí za dostatečné, ženy je vnímají převážně jako dobré, muži jako dostatečné. Podobné hodnocení respondenti udělili také dopravnímu spojení v obci. Nadpoloviční většina všech respondentů, žen i mužů, považuje dopravní spojení v obci za dobré. Nejlépe byla hodnocena bezpečnost v obci. Jako výbornou označila bezpečnostní situaci v obci téměř polovina dotázaných. Ženy uváděli zejména dobrou bezpečnostní situaci, muži výbornou. Podobně hodnotili respondenti také kvalitu života v obci. Největší počet respondentů ji považuje za výbornou, ženy převážně za dobrou, muži za výbornou.

Z rozhovoru se starostou Ivanem Matějčkem vyllynula následující zjištění. V obecním dění se pohybuje minimálně od roku 2014, kdy se stal místostarostou, a o čtyři roky později byl zvolen do starostovského postu. Své působení na obou pozicích hodnotí velmi dobře a úspěšně, neboť se obec podařilo posunout směrem vpřed. Aktuální volební období probíhá do roku 2026. Do této doby je ambicí starosty vystavit chodník v obci Pěňčín, multifunkční hřiště, rozvíjet školu, školku a další obecní nemovitosti a obec celkově. Na své místo/starostování je pan Matějček právem hrdý, neboť během jeho působení se podařilo zlikvidovat skládku nebezpečného odpadu v obci Pěňčín, přistavit základní školu a školku a rozšířit o pavilon přírodních a technických věd. Co se doposud prozatím nepodařilo realizovat, je vybudování sportovního areálu. Bylo možné pozorovat, že toto mínus, jak jej sám pan starosta označil, ho velice mrzí. Důvodem neúspěchu jsou chybějící finanční prostředky, které jsou v současné době v procesu nezbytného zajišťování, aby nebylo nutné předělávat celý projekt. Vztahy s místostarostou a členy zastupitelstva se jeví dobře nastavené. Sám pan Matějček uvedl, že nikdy to není na ostří nože. V případě rozdílných názorů vše probíhá formou přátelských diskuzí. Palčivý problém obce – neexistence chodníků kolem hlavní silnice, která nutí děti chodit do a ze školy po krajnicích – se prozatím nepodařilo vyřešit. Důvodem jsou stejně jako v případě sportovního areálu nedostatečné finanční prostředky. Kromě chodníku se obec potýká

především s provozními problémy menších rozměrů – „vydrolené“ silnice po zimě a mrazu, nesvítící světlo apod. Co se týče kulturní, společenských akcí a tradic v obci, které byly předmětem dotazníkového šetření, starosta zmiňoval spolky obcí jako Sokol či dobrovolní hasiči, které organizují kulturní akce. Také se koná už třetí ročník Pěňčinských starostů. Z dalších uváděl Pěňčinské slavnosti, tradiční plesy, pálení čarodějnic, maškarní plesy, dětské dny, masopustní tradice, pomlázku na Velikonoce či rozsvícení vánočního stromečku. Tímto se potvrdily zjištěné výsledky z dotazníkové šetření, které ukázaly na konání kulturních akcí a dodržování tradic. Po dobu starostování rovněž dochází k rozrůstání obce o přibližně 300 obyvatel, čímž došlo k navýšení celkového počtu obyvatel na více než 2.000. Podle údajů Českého statistického úřadu se obec Pěňčín od roku 2011 rozrostla o 112 obyvatel z původních 1.850 na současných 1.962 obyvatel. Důvodem je podle starosty ovšem vyšší přistěhovalectví než zvyšující se porodnost. Do obce se přestěhovávají mladí lidé, kteří vyrovnávají poměrně vyrovnanou křivku stárnutí populace. Tímto starosta potvrdil zjištěné výsledky z dotazníkového šetření, které ukázaly na relativně vysoký podíl respondentů žijících na venkově krátce do 5, popř. do 10 let. V souvislosti s rozvojem v obci starosta zmiňuje fungování čtyř obchodů, což vzhledem k velikosti obce považuje za dobré. Neopomenul ani velké zaměstnavatele jako Kovovka, ve které pracují především místní obyvatelé, či Skleněná bižuterie nebo drobné podnikatele zaměstnávající 5-10 zaměstnanců. Většina obyvatel obce Pěňčín podle něj dojíždí za prací do Jablonce nad Nisou nebo Liberce. Rozvoj obce a její podnikatelskou sféru hodnotí pozitivně. Jako cenné je příhodné označit starostovo doporučení pro případného budoucího starostu obce v tomto znění: „*Určitě bych budoucímu starostovi doporučil obrnit se trpělivostí a ať dělá vše, co umí.*“

ZÁVĚR

Nyní budou shrnuty veškeré poznatky, ke kterým bylo dospěno v rámci této práce. Pro připomenutí znovu uvedu cíl práce: Diplomová práce se zabývá současným, ale i historickým způsobem života obyvatel rodin ve vybrané obci Pěnčín v severních Čechách. Zkoumá, zda tato obec vykazuje tradiční nebo spíše moderní způsob života na venkově.

Práce byla rozdělena na část teoretickou a část praktickou. Teoretickou část tvořily celkem tři kapitoly věnující se venkovu, rodině a domácnosti. Praktickou část tvořily celkem čtyři kapitoly věnující se obci Pěnčín u Jablonce nad Nisou, dotazníkovému šetření a individuálnímu rozhovoru se starostou a jejich vyhodnocení.

V úvodu praktické části byly rovněž stanoveny výzkumné otázky a předpokládané hypotézy, které nyní již lze zodpovědět.

Hypotéza č. 1: V obci Pěnčín nyní žijí převážně obyvatelé v produktivním věku.

Z dotazníkové položky č. 2 vyplynulo, že lidí v produktivním věku, což je od 15-64 let je 116 ze 144 dotazovaných respondentů. Tato hypotéza se **potvrdila**.

Hypotéza č. 2: Většina obyvatel obce Pěnčín jsou zavilý na zemědělských produktech z obchodu.

V dotazníkové položce č. 12 bylo zjištěno, že 90 ze 144 respondentů nechová žádná zvířata. V dotazníkové položce č. 13 bylo zjištěno, že 64 ze 144 respondentů nepěstuje žádné ovoce. V dotazníkové položce č. 14 bylo zjištěno, že 58 ze 144 respondentů nepěstuje žádnou zeleninu. Tato hypotéza se **potvrdila**.

Hypotéza č. 3: Většina obyvatel obce Pěnčín disponuje nejvyšším dosaženým vzděláním středoškolským.

Dotazníková položka č. 3 ukázala na 38 % podíl respondentů s nejvyšším dosaženým vzděláním středoškolským. Přestože těchto lidí bylo nejvíce, nejedná se o většinu. Tato hypotéza **nepotvrdila**.

Hypotéza č. 4: Většina obyvatel obce Pěčín žije ve vlastním domě/bytě.

V dotazníkové položce č. 7 bylo zjištěno, že 72 respondentů neboli 50 % bydlí ve vlastním domě a 18 respondentů neboli 12,5 % bydlí ve vlastním bytě, což je celkem 90 ze 144 respondentů. Tato hypotéza se **potvrdila**.

Hypotéza č. 5: Většina obyvatel obce Pěčín preferuje život na venkově než ve městě.

Z dotazníkové položky č. 5 je patrné, že život na venkově preferuje 80 respondentů neboli 56 %, tedy většina obyvatel obce Pěčín. Tato hypotéza se **potvrdila**.

Hypotéza č. 6: Většina obyvatel obce Pěčín má dobré až vynikající sousedské vztahy.

Z dotazníkové položky č. 15 vyplynulo, že dobré až vynikající sousedské vztahy má 94 respondentů (62 %), což se jedná o většinovou odpověď. Tato hypotéza se **potvrdila**.

Výzkumná otázka č. 1: Jaká je charakteristika obyvatel žijících v obci Pěčín? (pohlaví, věk, vzdělání)

K zodpovězení této výzkumné otázky sloužily dotazníková položka č. 1, 2 a 3. Z těch vyplynulo, že respondenti byli zastoupeni z větší části ženami. Z věkové kategorie převažovali čtyřicátníci ve věku 41-50 let. Převažujícím nejvyšším dosaženým vzděláním respondentů bylo středoškolské.

Výzkumná otázka č. 2: Jaká je životní úroveň obyvatel obce Pěčín? (bydlí v bytě/domě, rodinný příjem (výše, rozpočet), ekonomický status)

K zodpovězení této výzkumné otázky sloužily dotazníková položka č. 7, 9, 16 a 17. Z těch vyplynulo, že respondenti bydlí převážně ve vlastním domě. Nadpoloviční většina jsou zaměstnaní jedinci. Více než polovina rovněž hospodaří s vyrovnaným rozpočtem. Čistý měsíční příjem rodiny je v nejvíce případech vyšší než 60.000 Kč.

Výzkumná otázka č. 3: Pěstují obyvatelé obce Pěčín vlastní zemědělské produkty? (ovoce, zelenina, chov zvířat)

K zodpovězení této výzkumné otázky sloužily dotazníková položka č. 12, 13 a 14. Z těch vyplynulo, že většina respondentů nechová žádná zvířata. Z těch, kteří ano, chovají

především drůbež a králíky. Pěstování ovoce a zeleniny je u respondentů populárnější než chov zvířat, přičemž nějaký druh ovoce nebo zeleniny pěstuje více než polovina dotázaných. Z ovoce jsou to především jablka a třešně, ze zeleniny jde o plodovou zeleninu.

Výzkumná otázka č. 4: Existuje v obci Pěnčín kulturní život? (konání kulturní akcí, dodržování tradic, poskytování informací o obci)

K zodpovězení této výzkumné otázky sloužily dotazníková položka č. 20, 21 a 22. Z těch vyplynulo, že poskytování informací o obci a dění v ní je hodnoceno převážně na dobré úrovni. Kulturní akce v obci podle nejvíce respondentů probíhají, a to občas. Jednohlasně kladně se respondenti vyjádřili k dodržování tradic v obci. Existenci kulturního života v obci potvrdil rovněž starosta v rozhovoru.

Výzkumná otázka č. 5: Jak obyvatelé obce Pěnčín vnímají život na venkově? (preferenci života na venkově, dobré sousedské vztahy, dobré dopravní spojení, pocit bezpečí, pracovní příležitosti)

K zodpovězení této výzkumné otázky sloužily dotazníková položka č. 5, 15, 23, 24 a z těch vyplynulo, že nadpoloviční většina respondentů preferuje život na venkově oproti životu ve městě. Nejvíce respondentů své vztahy se sousedy hodnotí jako dobré. Pracovní příležitosti v obci a blízkém okolí považuje nejvíce respondentů za dostatečné. O něco lepší hodnocení na úrovni dobré udělila nadpoloviční většina respondentů dopravnímu spojení v obci. Nejlépe hodnocená byla bezpečnostní situace v obci, kterou nejvíce respondentů vnímá jako výbornou a nebojí se zde.

Závěrem lze konstatovat, že obec Pěnčín u Jablonce nad Nisou je menší obcí s relativně stabilním počtem obyvatel kolem 2.000. V obci převažuje spíše tradiční způsob života na venkově (svazek manželský, bydlení ve vlastním domě, preference venkovského způsobu života, dobré sousedské vztahy, dodržování tradic, pěstování vlastních zemědělských produktů, preference procházek a trávení času v přírodě atd.) než moderní způsob života na venkově (dojíždění za prací autem, sledování televize, kratší pobyt na venkově). Vzájemně se však prolínají a doplňují. Je to pravděpodobně dáno postupujícím časem a pronikáním městského a moderního způsobu života na venkov přistěhováním mladých lidí.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

BINEK, Jan. *Synergie ve venkovském prostoru: aktéři a nástroje rozvoje venkova*. Brno: GaREP, 2009. ISBN 978-80-904308-0-8.

BLAŽEK, Bohuslav a Kryštof BLAŽEK. *Venkovy: [anamnéza, diagnóza, terapie]*. Šlapanice: ERA, c2004. ISBN 978-80-865-1790-2.

Český statistický úřad. *Domácnosti celkem v letech 2015 - 2020 Životní podmínky* [online]. 2023 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/142681148/1600212115.pdf/6753ee72-79b7-406c-9e74-883f7697771a?version=1.1>

Český statistický úřad. *Domácnosti* [online]. 2023 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/13-5318-03-za_rok_2001-06

Český statistický úřad. *Metodické vysvětlivky* [online]. 2023 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/142681148/16002121mc.pdf/1629f5c3-8949-41f3-8d5b-c7f9b705536c?version=1.3>

ČEVELA, Rostislav. *Sociální a posudkové lékařství*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2015. ISBN 9788024629384.

ČMEJREK, Jaroslav, Václav BUBENÍČEK a Jan ČOPÍK. *Demokracie v lokálním politickém prostoru: [specifika politického života v obcích ČR]*. Praha: Grada, 2010. Politologie (Grada). ISBN 978-80-247-3061-5.

Dotace EU. *Program rozvoje venkova* [online]. 2023 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: <https://www.dotaceeu.cz/cs/evropske-fondy-v-cr/2014-2020/operacni-programy/list/program-rozvoje-venkova>

DotaceEU.cz. *Programové období 2021-2027* [online]. 2023 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: <https://www.dotaceeu.cz/cs/evropske-fondy-v-cr/kohezni-politika-po-roce-2020>

EAgri: Dotace. *Základní informace* [online]. 2023 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: <https://eagri.cz/public/web/mze/dotace/program-rozvoje-venkova-na-obdobi-2014/zakladni-informace/>

EAgri: Venkov. *Program rozvoje venkova 2014–2020* [online]. 2023 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: <https://eagri.cz/public/web/mze/venkov/program-rozvoje-venkova/prv-2014-2020/>

Eurostat: Statistics Explained. *Glossary: Household - social statistics* [online]. 2023 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Household_-_social_statistics

GILLERNOVÁ, Ilona, Vladimír KEBZA a Milan RYMEŠ. *Psychologické aspekty změn v české společnosti: člověk na přelomu tisíciletí*. Praha: Grada, 2011. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-2798-1.

GJURIČOVÁ, Šárka a Jiří KUBIČKA. *Rodinná terapie: systemické a narativní přístupy*. 2., dopl. a přeprac. vyd. Praha: Grada, 2009. Psyché (Grada). ISBN 9788024723907.

HAMPLOVÁ, Dana. *Rodina a zdraví - jejich vzájemné souvislosti*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON) v koedici se Sociologickým ústavem AV ČR, 2014. Studie (Sociologické nakladatelství). ISBN 9788074191695.

HAMPLOVÁ, Lidmila. *Veřejné zdravotnictví a výchova ke zdraví: pro zdravotnické obory*. Praha: Grada Publishing, 2019. Sestra (Grada). ISBN 9788027105687.

HENDL, Jan. *Big data: věda o datech - základy a aplikace*. Praha: Grada Publishing, 2021. Průvodce (Grada). ISBN 9788027130313.

HUDEČKOVÁ, Helena. Sociologická encyklopedie. *Vesnice* [online]. 2017 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Vesnice>

Infoz.cz: Slovník cizích slov. *Rurální* [online]. 2023 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: <https://www.infoz.cz/ruralni/>

KLUFOVÁ, Renata. *Demografický vývoj a typologie českého venkova v kontextu prostorových souvislostí*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-733-1.

KOPECKÁ, Ilona. *Psychologie: učebnice pro obor sociální činnost*. Praha: Grada, 2011-. ISBN 978-80-247-3877-2.

KOPEČKOVÁ, Andrea. Epravo.cz. *K pojmu společné domácnosti* [online]. 2016 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/k-pojmu-spolecne-domacnosti-100793.html>

KUBÁTOVÁ, Helena. *Sociologie životního způsobu*. Praha: Grada, 2010. Sociologie (Grada). ISBN 978-80-247-2456-0.

KUČERA, Zdeněk. Akademia. *Funkce venkova: obec, rekreanti, podnikatelé* [online]. 2009 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: https://www.academia.edu/6991198/Funkce_venkova_obec_rekreanti_podnikatel%C3%A9

KUKLA, Lubomír. *Sociální a preventivní pediatrie v současném pojetí*. Praha: Grada Publishing, 2016. ISBN 978-80-247-3874-1.

LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2006. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-1284-0.

MACHOVÁ, Jitka a Dagmar KUBÁTOVÁ. *Výchova ke zdraví*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada, 2015. Pedagogika (Grada). ISBN 9788024753515.

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. *Národní dotace* [online]. 2023 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: <https://www.mmr.cz/cs/narodni-dotace>

Montiva. *Chytrá domácnost* [online]. 2023 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: <https://www.montiva.cz/chytra-domacnost>

MOŽNÝ, Ivo. *Rodina a společnost*. 2., upr. vyd. Ilustroval Vladimír JIRÁNEK. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2008. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-86429-87-8.

MRÁČKOVÁ, Helena. Zlínský kraj. *KRAJ SCHVÁLIL STRATEGII ROZVOJE VENKOVA A UVOLNÍ DO TÉTO OBLASTI VÝZNAMNÉ DOTACE* [online]. 2022 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: <https://www.kr-zlinsky.cz/kraj-schvalil-strategii-rozvoje-venkova-a-uvolni-do-teto-oblasti-vyznamne-dotace-aktuality-17506.html>

Nařízení vlády č. 73/2022 Sb., o příspěvku pro solidární domácnost.

NOVOTNÝ, Michal. Doma na venkově. *Vesnice a občané* [online]. 2013 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: http://www.na-venkove.cz/upload/tiny/files/m1_vesnice-a-obcane.pdf

PERLÍN, Radim. *Venkov, typologie venkovského prostoru* [online]. Karlova univerzita v Praze, 2014 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/profile/Radim-Perlin/publication/228386326_Venkov_typologie_venkovskeho_prostoru/links/0c96052a5889498e30000000/Venkov-typologie-venkovskeho-prostoru.pdf

Profipravo.cz. *Ke společné domácnosti ve smyslu § 115 a § 474 odst. 1 obč. zák.* [online]. 2006 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: https://profipravo.cz/index.php?page=article&id_category=57&id_article=244036&csum=ce03f317

Přehled dotací: Informační portál Karlovarského kraje. *PROGRAM OBNOVY VENKOVA* [online]. 2020 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: <https://www.kr-karlovarsky.cz/dotace/Stranky/dotaceKK/prispevky-region/pov.aspx>

SHEA, Sharon. TechTarget. *Smart home or building (home automation or domotics)* [online]. 2020 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: <https://www.techtarget.com/iotagenda/definition/smart-home-or-building>

Středočeský kraj. *Středočeský Fond obnovy venkova 2021-2024* [online]. 2023 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: https://www.kr-stredocesky.cz/web/odbor-rizeni-dotacnich-projektu/stredocesky-fond-obnovy-venkova/-/asset_publisher/Le9IJDmhQX7L/content/stredocesky-fond-obnovy-venkova-2021-2024?jsessionid=6B8CF0B34F567E1575609230BFB43EF6.liferay_s1

SVOBODOVÁ, Hana a Antonín VĚŽNÍK. Masarykova Univerzita. *Úvod do geografie venkova* [online]. 2014 [cit. 2022-08-28]. Dostupné z: https://is.muni.cz/do/rect/el/estud/pedf/js14/g_venkov/web/skripta/geografie-venkova-skripta.pdf.

SVOBODOVÁ, Hana. *Synergie ve venkovském prostoru*. Brno: GaREP, 2011. ISBN 978-80-904308-8-4.

SZIF: Státní zemědělský intervenční fond. *PROGRAM ROZVOJE VENKOVA 2014-2020* [online]. 2023 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: <https://www.szif.cz/cs/prv2014>

ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. *Dítě a rozvod rodičů*. Praha: Grada Publishing, 2010. ISBN 978-80-247-3181-0.

ŠVAMBERK ŠAUEROVÁ, Markéta. *Techniky osobnostního rozvoje a duševní hygieny učitele*. Praha: Grada, 2018. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-271-0470-3.

TOMEŠOVÁ, Jana. Právní prostor. *Ochrana rodinné domácnosti dle aktuální judikatury* [online]. 2020 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/ochrana-rodinne-domacnosti-dle-aktualni-judikatury>

VIDOVIČOVÁ, L. -- PETROVÁ KAFKOVÁ, M. -- HUBATKOVÁ, B. -- GALČANOVÁ BATISTA, L. Stárnutí na venkově : podoby aktivního stárnutí a kvalita života v rurálních oblastech. Praha: Masarykova univerzita, 2018. ISBN 978-80-7419-280-7.

VYMĚTAL, Jan. *Lékařská psychologie*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-740-x.

ZACHOVÁ, Aneta a Pavla HOSNEDLOVÁ. Euractive. *Jak pomoci českému venkovu* [online]. 2019 [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: <https://euractiv.cz/section/evropske-finance/news/jak-pomoci-ceskemu-venkovu/>

Zákon č. 128/2000 SB., o obcích (obecní zřízení).

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník.

Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině.

SEDLÁK, Jan. Jablonecká deník. *Otázka pro starostu Pěňčina: Kolem hlavní silnice nejsou chodníky, zlepší se to?* [online]. 2022 [cit. 2023-02-09]. Dostupné z: https://jablonecky.denik.cz/zpravy_region/otazka-pro-starostu-pencina-kolem-hlavni-silnice-nejsou-chodniky-zlepsi-se-to-20.html

Pěňčín. *Historie* [online]. 2023 [cit. 2023-02-09]. Dostupné z: <https://www.pencin.cz/volny-cas/informace-o-obci/historie/>

Pěňčín. *Vývoj počtu obyvatel v obci Pěňčín* [online]. 2023 [cit. 2023-02-09]. Dostupné z: <https://www.pencin.cz/volny-cas/informace-o-obci/vyvoj-poctu-obyvatel-v-obci-pencin/>

SEZNAM POUŽITÝCH OBJEKTŮ

SEZNAM POUŽITÝCH GRAFŮ

Graf 1: Vývoj počtu domácností a průměrného počtu členů na domácnost v letech 2015-2020	39
Graf 2: Struktura průměrné domácnosti v roce 2015 a 2020.....	39
Graf 3: Vývoj podílu typu domácností v letech 2015-2020	40

SEZNAM POUŽITÝCH OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Prostorová strukturace území z hlediska přístupů k vymezení venkova.....	11
Obrázek 2: Funkce venkova a jejich kontext.....	18
Obrázek 3: Předpokládané alokace finanční prostředků v %	23
Obrázek 4: Chytrá domácnost.....	45

SEZNAM POUŽITÝCH TABULEK

Tabulka 1: Proměny venkova v oblasti zemědělství a ekonomických vztahů	20
Tabulka 2: Vývoj počtu obyvatel v obci Pěnčín.....	54
Tabulka 3: Pohlaví respondentů	56
Tabulka 4: Věk respondentů.....	56
Tabulka 5: Nejvyšší dosažené vzdělání	57
Tabulka 6: Vesnice, kde respondenti bydlí.....	58
Tabulka 7: Preference městského/venkovského života	58
Tabulka 8: Osobní stav respondentů.....	59
Tabulka 9: Typ bydlení respondentů	59
Tabulka 10: Délka pobytu respondentů na venkově.....	60
Tabulka 11: Ekonomický status.....	61
Tabulka 12: Dojezdová vzdálenost do zaměstnání.....	62
Tabulka 13: Způsob dopravy do zaměstnání	62
Tabulka 14: Chovaná zvířata	63
Tabulka 15: Pěstované ovoce	64
Tabulka 16: Pěstovaná zelenina.....	65
Tabulka 17: Hodnocení sousedských vztahů.....	66
Tabulka 18: Rozpočet rodiny.....	66

Tabulka 19: Čistý měsíční příjem	67
Tabulka 20: Způsob trávení volného času	68
Tabulka 21: Hodnocení nabídky služeb v obci.....	69
Tabulka 22: Hodnocení poskytování informací v obci.....	70
Tabulka 23: Průběh kulturních akcí v obci	70
Tabulka 24: Dodržování tradic v obci	71
Tabulka 25: Příležitosti k zaměstnání	71
Tabulka 26: Dopravní spojení.....	72
Tabulka 27: Vnímání bezpečnostní situace	73
Tabulka 28: Hodnocení kvality života v obci	73

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Vzor otázek do dotazníku

Příloha č. 2: Vzor otázek do rozhovoru

PŘÍLOHY

Příloha č. 1: Znění dotazníku

Dobrý den,

pro svoji diplomovou práci bych Vás ráda požádala o anonymní vyplnění tohoto dotazníku.

Prosím zakroužkujte vždy jednu odpověď, případně vypište. Předem děkuji za Vaši ochotu a Vaši upřímnost.

Položka č. 1: Uved'te prosím Vaše pohlaví:

(vyberte prosím jednu možnost)

- žena
- muž

Položka č. 2: Do jaké věkové kategorie patříte?

(vyberte prosím jednu možnost)

- do 15 let
- 16-20 let
- 21-30 let
- 31-40 let
- 41-50 let
- 51-60 let
- 61-64 let
- nad 65 let

Položka č. 3: Uved'te prosím Vaše nejvyšší dosažené vzdělání:

(vyberte prosím jednu možnost)

- základní
- středoškolské
- vyšší odborné
- vysokoškolské bakalářské
- vysokoškolské magisterské
- vysokoškolské doktorské

Položka č. 4: V jaké obci/vesnici bydlíte?

(vyberte prosím jednu možnost)

- Pěnčín u Jablonce nad Nisou
- Bratříkov
- Alšovice
- Jistebsko
- Krásná
- Huť
- Dolní Černá studnice
- jiné – prosím uveďte:

Položka č. 5: Preferujete život na venkově nebo ve městě?

(vyberte prosím jednu možnost)

- na venkově
- ve městě
- nezáleží na místě
- nemám srovnání

Položka č. 6: Jaký je Váš osobní stav:

- vdaná/ženatý;
- svobodná/svobodný;
- vdova/vdovec;
- rozvedená/rozvedený;
- partnerský vztah;
- jiné – prosím uveďte:

Položka č. 7: Bydlíte v:

(vyberte prosím jednu možnost)

- v pronajatém bytě
- ve vlastním bytě
- v pronajatém domě

- ve vlastním domě
- v činžovním domě (v domě s více byty)
- jiné – prosím uveďte:

Položka č. 8: Jak dlouho žijete na venkově?

(vyberte prosím jednu možnost)

- do 5 let
- 6-10 let
- 11-15 let
- 16-20 let
- 21-30 let
- 31-40 let
- 41-50 let
- 51-60 let
- nad 61 let

Položka č. 9: Jaký je Váš ekonomický status:

(vyberte prosím jednu možnost)

- žák/student
- zaměstnaný
- OSVČ
- nezaměstnaný
- v důchodu
- na rodičovské dovolené
- v domácnosti
- jiné – prosím uveďte:

Položka č. 10: Jak daleko dojíždíte za prací?

(vyberte prosím jednu možnost)

- do 5 km
- 6-10 km
- 11-20 km

- 21-50 km
- 51-100 km
- nad 101 km
- nedojždím

Položka č. 11: Jakým způsobem se dopravujete do práce?

(vyberte prosím jednu možnost)

- pěšky
- na kole
- autobusem
- vlakem
- autem
- kombinací více dopravních prostředků
- jiné – prosím uveďte:

Položka č. 12: Jaká zvířata chováte?

(lze vybrat více možností)

- drůbež (kuřata, krůty, kachny, husy)
- králíky
- kozy
- krávy
- prasata
- ovce
- koně
- jiné – prosím uveďte:
- nechovám

Položka č. 13: Jaké ovoce pěstujete?

(lze vybrat více možností)

- jablka
- hrušky
- broskve

- meruňky
- třešně
- jiné – prosím uveďte:
- nepěstují

Položka č. 14: Jakou zeleninu pěstujete?

(lze vybrat více možností)

- salátová/listová zelenina (listový salát, hlávkový salát, rukola, špenát, mangold, čekanka atd.);
- plodová zelenina (rajčata, papriky, feferonky, lilek, meloun atd.);
- dýně a cuketa (dýně, cuketa, patizon atd.);
- hlízová zelenina (celer, fenykl atd.);
- kořenová a cibulová zelenina (mrkev, pastinák, petržel, černý kořen, červená řepa, brukev, řepák, ředkev, ředkvička, brambory, cibule, pórek, česnek);
- luštěniny (fazole, hrách atd.);
- košťálová zelenina (brokolice, kedlubny, zelí, kapusta, květák atd.);
- exotická zelenina (artyčoky, chřest, topinambur, meloun hruškovitý, kukuřice atd.);
- jiné – prosím uveďte:
- nepěstují

Položka č. 15: Ohodnoťte prosím Vaše vztahy se sousedy:

(vyberte prosím jednu možnost)

- vynikající
- dobré
- neutrální
- špatné
- nemám sousedy

Položka č. 16: Uveďte prosím rozpočet Vaší rodiny:

(vyberte prosím jednu možnost)

- vyrovnaný (příjmy se rovnají výdajům)
- deficitní (příjmy jsou menší než výdaje)

- přebytkový (příjmy jsou vyšší než výdaje)

Položka č. 17: Uved'te prosím rozmezí čistého měsíčního příjmu Vaší rodiny:

(vyberte prosím jednu možnost)

- do 9.999 Kč
- 10.000-19.999 Kč
- 20.000-29.999 Kč
- 30.000-39.999 Kč
- 40.000-49.999 Kč
- 50.000-59.999 Kč
- nad 60.000 Kč

Položka č. 18: Jakým způsobem trávíte volný čas?

(lze vybrat více možností)

- sledování televize
- posezení s rodinou
- vaření
- četba (noviny, knihy, časopisy)
- poslech hudby
- péče o domácí zvířata
- procházka, pobyt v přírodě
- posezení s přáteli
- surfování po internetu
- péče o zevnějšek a zdraví
- zahradničení
- nakupování, pobyt v nákupních centrech
- sport, sportovní aktivity – aktivně
- sport, sportovní aktivity – pasivně
- automobilismus/motosporty
- jiné aktivity na počítači
- návštěva restaurace
- ruční práce a kutilství
- vzdělávání
- zábava

- umělecké koníčky
- návštěva kulturních akcí
- jiné – prosím uveďte:

Položka č. 19: Jak hodnotíte nabídku služeb ve Vaší obci?

(vyberte prosím jednu možnost)

- uspokojivě, široká nabídka služeb
- uspokojivě, nabídka služeb by mohla být širší
- neutrálně
- neuspokojivě, nabídka služeb je malá
- neuspokojivě, je zde minimum nebo téměř žádné služby

Položka č. 20: Jak hodnotíte poskytování informací o obci a dění v ní?

(vyberte prosím jednu možnost)

- výborné
- dobré
- dostatečné
- nedostatečné
- mizivé

Položka č. 21: Probíhají v obci kulturní akce?

(vyberte prosím jednu možnost)

- ano, často
- ano, občas
- nevím
- málokdy
- nikdy

Položka č. 22: Dodržují se v obci nějaké tradice?

(vyberte prosím jednu možnost)

- ano
- ne

Položka č. 23: Jaké jsou příležitosti k zaměstnání v obci a blízkém okolí?

(vyberte prosím jednu možnost)

- výborné
- dobré
- dostatečné
- nedostatečné
- mizivé

Položka č. 24: Jaké je dopravní spojení v obci (za prací, nákupy, službami)

(vyberte prosím jednu možnost)

- výborné
- dobré
- dostatečné
- nedostatečné
- žádné

Položka č. 25: Jak vnímáte bezpečnostní situaci v obci?

(vyberte prosím jednu možnost)

- výborně, nebojím se tu
- dobře
- dostatečně
- nedostatečně

Položka č. 26: Jak hodnotíte kvalitu života v obci (klid, přírodní prostředí):

(vyberte prosím jednu možnost)

- výborná
- dobrá
- dostatečná
- nedostatečná
- žádná

Příloha č. 2: Vzor otázek do rozhovoru

Otázka č. 1: V obci Pěnčín u Jablonce nad Nisou jste působil nejprve jako místostarosta od roku 2014 a následně od roku 2018 na pozici starosty. Jak byste, prosím, zhodnotil své působení v obci na obou postech?

Otázka č. 2: Aktuální volební období probíhá od roku 2022 do roku 2026. Uveďte prosím, jaké jsou Vaše ambice coby starosty Pěnčína na následující roky?

Otázka č. 3: Uveďte prosím, co se Vám po dobu starostování v Pěnčíně povedlo? Za co jste na sebe nejvíce hrdý?

Otázka č. 4: Uveďte prosím, co se naopak nepovedlo?

Otázka č. 5: Vzal jste si z toho ponaučení pro příště? Přispělo to k tomu, že jste v podobné situaci věděl, jak ji řešit? Uveďte prosím.

Otázka č. 6: Jak, prosím, vycházíte s místostarostou a členy zastupitelstva? Jaké jsou vztahy, jak probíhá spolupráce atd.?

Otázka č. 7: V březnu loňského roku (2022) se Vám reportér Jabloneckého deníku Jan Sedlák ptal na důležitou otázku: „*Obec trápí neexistence chodníků kolem hlavní silnice. Děti chodí do a ze školy po krajnicích. Zlepší se tato situace?*“ (Sedlák, 2023). Tehdy jste zmiňoval, že se „*vše zaseklo na straně projektantů.*“ Uveďte prosím, v jakém stavu se situace nachází v současné době.

Otázka č. 8: Co, prosím, obec aktuálně nejvíce trápí? Jaké jsou současné problémy? Co se bude řešit jako první?

Otázka č. 9: Jak bylo uvedeno výše, v čele Pěnčína stojíte už od roku 2018 (2014). Jste tedy už zkušeným starostou. Máte prosím nějaké rady, moudra či doporučení pro potenciálního zájemce o post starosty obce. Na co se zaměřit, na co si dát pozor atd. Rozveďte prosím.

Otázka č. 10: Pořádáte v obci kulturní, společenské akce a zda máte v obci nějaké tradice, které se dodržují?

Otázka č. 11: Rozrůstá se Vaše obec o nové občany nebo nikoliv?

Otázka č. 12: Jaký vidíte rozvoj ve Vaší obci?